

T.C.

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

EĞİTİM YÖNETİMİ, DENETİMİ, PLANLAMASI ve EKONOMİSİ

BİLİM DALI

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALMIŞ ÖĞRENCİLERLE OKUL ÖNCESİ
EĞİTİM ALMAMIŞ ÖĞRENCİLERİN İLKOKUL BİRİNCİ SINIFTA**

BİLİŞSEL GELİŞİM KAZANIMLARININ KAZANILMA

DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

(DENİZLİ İLİ MERKEZ İLÇELERİ ÖRNEĞİ)

Cennet ERSÖZ

Denizli – 2015

T.C.

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

EĞİTİM YÖNETİMİ, DENETİMİ, PLANLAMASI ve EKONOMİSİ BİLİM DALI

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALMIŞ ÖĞRENCİLERLE OKUL ÖNCESİ
EĞİTİM ALMAMIŞ ÖĞRENCİLERİN İLKOKUL BİRİNCİ SINIFTA**

BİLİŞSEL GELİŞİM KAZANIMLARININ KAZANILMA

DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

(DENİZLİ İLİ MERKEZ İLÇELERİ ÖRNEĞİ)

Cennet ERSÖZ

Danışman

Prof. Dr. Ramazan BAŞTÜRK

**Bu çalışma ..... tarafından ..... nolu Tezsiz Yüksek Lisans
projesi olarak desteklenmiştir.**

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJE ONAY FORMU

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı – Eğitim Yönetimi, Denetimi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı öğrencisi Cennet ERSÖZ tarafından hazırlanan “Okul Öncesi Eğitim Almış Öğrencilerle Okul Öncesi Eğitimi Almamış Öğrencilerin İlkokul Birinci Sınıfta Bilişsel Gelişim Kazanımlarının Kazanılma Düzeylerini Belirlenmesi (Denizli İli Merkez İlçeleri Örneği) ” başlıklı Tezsiz Yüksek Lisans Projesi tarafımdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından Tezsiz Yüksek Lisans Projesi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ramazan BAŞTÜRK

Danışman

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun

..... /...../ 2015 tarih ve .....sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ramazan BAŞTÜRK

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Tezsiz Yüksek Lisans Programı ve proje çalışmalarım sırasında büyük sabır gösteren sevgili kızım S. İrem ERSÖZ'e;

Bütün yüksek lisans öğrenimimde emeği geçen hocalarıma;

Proje çalışmasında yardımlarını esirgemeyen arkadaşlarıma;

Bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde, başta projeye destek veren Pamukkale Üniversitesi Öğretim Üyesi Danışmanım; Sayın Prof. Dr. Ramazan BAŞTÜRK'e,

Araştırma verilerinin toplanması konusundaki destekleri nedeniyle araştırma kapsamında yer alan okullardaki okul müdürlerine ve

Düşüncelerini bizlerle cömertçe paylaşarak bu araştırmanın ortaya çıkmasını sağlayan saygıdeğer öğretmenlerimize;

Teşekkürü borç bilirim.

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Cennet ERSÖZ

ÖZET

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALMIŞ ÖĞRENCİLERLE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALMAMIŞ ÖĞRENCİLERİN İLKOKUL BİRİNCİ SINIFTA BİLİŞSEL GELİŞİM KAZANIM DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ (DENİZLİ İLİ ÖRNEĞİ)

Cennet ERSÖZ

Bu araştırma, 2014-2015 Eğitim öğretim yılında Denizli ilinde resmi okullarda görev yapan ilkokul 1. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeylerinin incelendiği bu çalışmada bilişsel gelişimi etkileyen faktörlerin neler olduğunu saptamanın yanında belirlenen değişkenlerin bilişsel gelişim üzerinde bir farklılık yaratıp yaratmadığını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

Okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeylerine ilişkin en az katılım gösterdikleri önermenin “Nesne grafiği hazırlar” maddesine “Farklı” şeklinde görüş bildirdikleri görülürken; en fazla katılım gösterdikleri önermenin ise “Atatürk’ü tanır.” önermesine “Çok Farklı” şeklinde katılım gösterdikleri görülmüştür.

Genel olarak okulöncesi eğitim alanlarla okulöncesi eğitim almayanların Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeylerinin ise “Farklı” olduğu tespit edilmiştir. Bu fark okulöncesi eğitim alan öğrencilerin lehinedir.

Genel olarak okulöncesi eğitim alan öğrencilerle almayan öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında farklılık bulunmuştur ve bu farklılık kız öğrencilerin lehine iken; kardeş sayısı,

öğrenci ailelerinin ayrı/birlikte yaşama, öğretmenlerin çalıştıkları okul/kurum değişkeni arasında istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Anahtar Sözcükler: Okul, öğrenci, bilişsel gelişim, okulöncesi, Denizli

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Proje Onay Sayfası -----	iii
Teşekkür -----	iv
Etik Beyannamesi -----	v
Özet -----	vi
İçindekiler -----	viii
Tablolar Dizini -----	xi
BİRİNCİ BÖLÜM – GİRİŞ -----	1
Giriş -----	1
Problem Durumu -----	5
Alt Problemler -----	5
Amaç Durumu -----	6
Önem Durumu -----	14
Sayıtlar Durumu -----	16
Sınırlılıklar Durumu -----	17
Tanımlar Durumu -----	17

İKİNCİ BÖLÜM - ALAN YAZIN TARAMASI -----	19
Bilişsel Gelişim Tanımı ve Önemi -----	19
Bilişsel Gelişimle İlgili Kavramlar -----	20
Okul Öncesi Dönemde Bilişsel Eğitimin Önemi -----	37
Okul Öncesi Eğitimde Fen Eğitimin Amacı -----	39
Okulöncesi Eğitim Ortamı ve Bilişsel Gelişime Katkıda Bulunan	
Öğrenme Merkezleri -----	43
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM – YÖNTEM -----	52
Araştırmanın Modeli -----	52
Evren ve Örneklem -----	53
Verilerin Toplanması -----	53
Verilerin Analizi -----	54
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM - BULGULAR ve YORUM -----	56
Kişisel Bulgular -----	56
Alt Problemlere İlişkin Bulgular -----	65
1. Alt Probleme İlişkin Bulgular -----	65
2. Alt Probleme İlişkin Bulgular -----	69

BEŞİNCİ BÖLÜM - TARTIŞMA VE ÖNERİLER	-----	75
Tartışma	-----	75
Öneriler	-----	81
KAYNAKÇA	-----	83
EKLER	-----	87
Özgeçmiş	-----	97

Tablolar Listesi

Tablo 4.1.1. Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı	56
Tablo 4.1.2. Öğretmenlerin Yaş Durumu Dağılımı	57
Tablo 4.1.3. Öğretmenlerin Hizmet Süresine-Kıdeme Göre Dağılımı	58
Tablo 4.1.4. Öğretmenlerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	59
Tablo 4.1.5. Öğretmenlerin Çalıştığı Okul Adına Göre Dağılımı	59
Tablo 4.1.6. Öğretmenlerin En Son Mezun Olduğunuz Okuldan Mezun Olma Yılına Göre Dağılımı	60
Tablo 4.1.7. Öğrencilerin Okulöncesi Eğitim Alma Durumuna Göre Dağılımı	61
Tablo 4.1.8. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı	61
Tablo 4.1.9. Öğrencilerin Kardeş Sayısı Dağılımı	62
Tablo 4.1.10. Öğrencilerin Kaçınıcı Çocuk Durumuna Göre Dağılımı	62
Tablo 4.1.11. Öğrencilerin Anne Baba Meslek Dağılımı	63
Tablo 4.1.12. Öğrencilerin Anne Baba Çalışma Durumu Dağılımı	63
Tablo 4.1.13. Öğrencilerin Anne Baba Özel Durumu Dağılımı	64
Tablo 4.1.14. Öğrencilerin Kendilerine Ait Oda Durumu Dağılımı	64
Tablo 4.2.1. 1.Okulöncesi Eğitim Almış / Almamış Öğrencilerin Bilişsel	

Gelişim ile İlgili Kazanım ve Göstergelerin Kazanılma Düzeylerinin Analizi	66
Tablo 4.2.1.2. Okulöncesi Eğitim Almış / Almamış Öğrencilerin Bilişsel	
Gelişim ile İlgili Kazanım ve Göstergelerin Kazanılma Düzeylerinin	
Farklılık Gösterip Göstermediğinin Analizi	68
Tablo 4.2.2.1 Okulöncesi Eğitim Almış / Almamış Öğrencilerin Bilişsel	
Gelişim ile İlgili Kazanım ve Göstergelerin Kazanılma Düzeylerinin	
Farklılık Gösterip Göstermediğinin Analizi	70
Tablo 4.2.2.2 Okulöncesi Eğitim Almış / Almamış Öğrencilerin Bilişsel	
Gelişim ile İlgili Kazanım ve Göstergelerin Kazanılma Düzeylerinin	
Öğrencilerin Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Analizi	71
Tablo 4.2.2.3 Okulöncesi Eğitim Almış / Almamış Öğrencilerin Bilişsel	
Gelişim ile İlgili Kazanım ve Göstergelerin Kazanılma Düzeylerinin	
Öğrencilerin Ailenin Ayır/Birlikte Yaşama Değişkenine Göre Analizi	73
Tablo 4.2.2.4 Okulöncesi Eğitim Almış / Almamış Öğrencilerin Bilişsel	
Gelişim ile İlgili Kazanım ve Göstergelerin Kazanılma Düzeylerinin	
Öğretmenlerin Görev Yaptığı Okul/Kurum Değişkenine Göre Analizi	73

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1. Giriş

Eğitim süreci, sosyal bir süreçtir ve kişinin gelişimini seçilmiş ve kontrollü bir çevre etkisi ile sağlar. Bir başka deyişle ise eğitim; bedensel, duygusal, zihinsel ve sosyal yönden gelişimin bağlı bulunan topluma en uygun şekilde gerçekleştirilmesidir (Öztürk, 2001, s.98).

Bu çalışmada, amacı kaliteli ve iyi eğitim almış iyi insan iyi yurttaş yetiştirmek olan okullarda 2014-2015 eğitim öğretim yılında Denizli ili merkez ilçelerinde Okul Öncesi Eğitim Almış Öğrencilerle Okul Öncesi Eğitimi Almamış Öğrencilerin İlkokul Birinci Sınıfta Bilişsel Gelişim Kazanımlarının Kazanılma Düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenerek araştırılacak; değerlendirilip yorumlanacaktır.

İlköğretime başlamak, çocuğun yaşamındaki en önemli dönüm noktalarından birisidir.

İlköğretim; evden ilk kez ayrılan çocuğun, günün büyük bir bölümünü yeni arkadaş ve yeni yetişkinlerle geçirdiği evden farklı bir ortamdır. Çocuk ilk kez programlı öğretimin gerektirdiği etkinliklere katılmak, belirli bir disiplin içinde kurallara uymak, öğretmenin talimatını yerine getirmek ve en önemlisi okuma-yazma, aritmetik ve benzeri konuları öğrenmek gibi görevlerle karşı karşıyadır. İlköğretim birinci sınıfın en önemli görevi okuma-yazma ve temel aritmetik becerilerini öğrenebilmek olarak görülmektedir. Çocukların formal okuma yazma programının uygulandığı okullara başlamadan önce okuma ve yazmayla ilgili deneyim yaşayıp yaşamamalarının onların okuma yazma

gelişimlerini ve okul başarılarını etkilediği bilinmektedir. Meier (2000), Strickland ve Morrow (2000), Vadasy ve diğerleri (1998) yaptıkları çalışmalarda, okuma-yazma öğretiminde erken çocukluk yaşlarının çok önemli olduğunu ve okuma-yazma becerilerinin geliştirilmesinde bu dönemde yapılacak etkinliklerin önemini vurgulamaktadır (Akt. Yangın, 2007, s.101). Görme, okumayı öğrenmede önemli bir rol oynar bu nedenle şekillerde, desenlerde ve biçimlerdeki benzerlikleri ve farklılıkları görme yeteneği zayıf olan çocuklar, harf ve kelimeleri ayırt etmede zorlanmaktadır. İlkokul birinci sınıf çocukları üzerinde yapılan bir araştırmada (Ferah 2001) okul öncesi eğitimi alan çocukların görsel algı gelişiminde, almayanlara göre daha başarılı olduğu bulunmuştur. Bu çalışma, “Okul Öncesi Eğitimin İlköğretim Birinci Sınıf Çocuklarının Okula Hazır Bulunuşluklarına Etkisinin İncelenmesi” konulu yüksek lisans tezinin bir kısmıdır.

Okula başlamadan önce konuşma ve okuma-yazma ile ilgili birçok deneyim kazanan çocuklar için her şey bir merak unsurudur ve bu meraklarını oyunlarına yansıtırlar. Oyun yoluyla çevrelerini inceleyerek ve araştırarak keşfederler ve yeni bilgiler edinirler. Okuma-yazma ile ilgili ilk tecrübeler, bu merak ve keşfetme isteklerinin sonucunda kazanılmaya başlar. Fakat diğer gelişim alanlarında olduğu gibi okuma-yazma becerilerinin gelişiminde de çocuğun, ilgi ve ihtiyaçları, zekâ düzeyi, sağlık durumu, duygusal yapısı, sosyal çevresi, eğitim ortamı, anne baba eğitim düzeyi, gibi birçok faktör etkili olmaktadır. Her çocuğun edindiği deneyimler bu faktörlere bağlı olarak değişmektedir (Oktay, 2002, s.19).

Okuma olgunluğu; “hazır oluş”, “hazır olma”, “hazır bulunuşluk” gibi terimlerle ifade edilir.

Thackray (1971), her türlü öğrenme için hazırlığı “çocuğun her hangi bir zorluğa uğramadan kolayca ve yeterli bir şekilde öğrenebileceği dönem” olarak tanımlar ve bu zamana kadar bazı bilgi ve becerilerin kazanılmasında güçlük çeken çocuğun bunu artık kolayca yapabilmesi olduğunu belirtir (Akt. Oktay, 1983, s.98).

Yapılan çeşitli araştırmalarda (Aksu-Koç, Bekman, Taylan ve Eser 2004), sosyo-ekonomik ve kültürel açıdan elverişsiz koşullarda yetişen çocukların okul öncesi eğitim hizmetleri ve erken çocukluk programları ile gerekli önlemler alındığında, daha iyi koşullarda yetişen yaşlıları kadar başarılı olabildikleri ya da onlara yakın bir düzeye ulaşabildikleri ortaya konulmuştur. Okul öncesi eğitim programlarında yer alan etkinlikler, özellikle çocuğun bilişsel ve dilsel becerilerini geliştirmek, böylece onu okuma-yazma öğrenmeye hazırlamak üzerinde yoğunlaşır. Okul öncesi eğitim kurumunda; araç, gereç ve diğer uyarıcılardan zengin bir ortamda, okuma-yazmaya hazırlık konusunda deneyim kazanan çocukların bu deneyimleri gelecekteki okul yaşantılarını ve başarılarını olumlu yönde etkileyecektir. Pek çok ülkede çocuklara okula başlama aşamasında hazır bulunuşluk testleri uygulanmakta ve çocuğun çok yönlü olgunlaşmış olması önemsenmektedir. Çocuklara okula hazır oluş için gerekli donanımlar sağlanmakta ve bunun doğal sonucu olarak ta bir takım eşitsizlikler giderilerek okul başarıları artmaktadır. Türkiye’de ise ilköğretime başlamada temel kriter olarak ‘’kronolojik yaş’’ kabul edilmekte çocuğun eksiklikleri ve desteklenmesi gereken yönleri belirlenmemektedir. Çocuk belli bir hazır bulunuşluk düzeyine gelmeden yapılan başlangıçlar ise de bu başarısızlık duygusunu yaşadktan sonra yapılacak çalışmaların etkinliği, başta alınacak önlemler kadar güçlü olamamaktadır. Tıp ve eğitim alanında yapılan araştırmalar ilk altı yaşın tüm gelişim alanları için önemini ortaya koymuştur. Bu bilinçle, gelişmiş ülkelerde okul öncesi eğitimden yararlanma oranı oldukça yüksektir ve bu alanda kalite ve verimin artırılması için sürekli çalışmalar yapılmaktadır. Türkiye’de son yıllarda yapılan çalışmalarla okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasına hız verilmesine rağmen bu kurumlardan yararlanma oranının düşük olduğu görülmektedir. Doğal olarak bu eğitimden yararlanan ve yararlanmayan çocukların hazır bulunuşluk düzeylerinde farklılıklar oluşmaktadır. Oysa çevresel uyaranlara en duyarlı olunan okul öncesi yaşlarda; planlı ve

sistemli bir eğitim ortamından yararlanan çocukların bilişsel, duyuşsal ve motor davranışlarında olumlu yönde değişme ve gelişmeler beklenmektedir. Bu nedenle ilköğretimin ilk basamağında eğitimlerini birlikte sürdüren okul öncesi eğitimden yararlanan ve yararlanamayan çocukların okula hazır bulunuşlukları arasındaki farklılıkların araştırılması, ailenin, okulun ve toplumun alması gereken önlemlerin belirlenmesi açısından önem taşımaktadır. Kavram gelişiminde hızlı bir ilerlemenin olduğu okul öncesi dönemde çocuklara verilen eğitim, çocukları okula hazırlayıcı bir rol oynamakta ve çocuğun gelişim alanlarına katkı sağlamaktadır (Bütün Ayhan ve Aral, 2007, s.144).

Bu çalışmada; okul öncesi eğitim alan ve almayan çocukların, okula hazır bulunuşlukları arasında bir farklılık olup olmadığının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın bu temel amacının yanı sıra cinsiyet, anne ve baba öğrenim düzeyinin okula hazır bulunuşluk üzerindeki etkileri de araştırılmıştır.

Araştırmanın birinci bölümünde, problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sayılılar, sınırlılıklar ve araştırmada sıkça kullanılan bazı tanımlar yer alacaktır.

Araştırmanın ikinci bölümünde, eğitimle ilgili çalışmaların amaç ve sonuçları bakımından özetleri değerlendirilecektir.

Araştırmanın üçüncü bölümünde, araştırmanın yöntemi, evreni, örnekleme, veri toplama aracı ve verilerin çözümlenmesi üzerinde durulacaktır.

Araştırmanın dördüncü bölümünde, Denizli ilinde resmi okullarda görev yapan eğitim yöneticilerinin iş doyum düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenerek araştırılacak ilgili verilerin çözümlenmesi sonucu elde edilen verilere ilişkin yorumlar bulunacaktır.

Araştırmanın tartışma ve öneriler bölümünde ise, araştırmadan elde edilen sonuçlar

ile araştırmacılar ve uygulayıcılar için öneriler bulunulacaktır.

1.1. Problem Durumu

Eğitim her kademesi önemlidir ancak beyin gelişiminin büyük kısmının oluştuğu 3-6 yaş aralığı eğitim daha büyük önem arz etmektedir. İlkokul 1. Sınıftaki öğrencilerin bilişsel gelişim ile ilgili kazanımların ve göstergelerinin okulöncesi eğitim almış öğrenci ile almamış öğrenci arasındaki kazanımların kazanılma düzeyleri ve anlama düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik çalışmalar artarak devam etmektedir.

Bu araştırma, Denizli il merkezinde görev yapan ilkokul öğretmenlerine anket uygulayarak okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeylerinin incelenmeye çalışılmıştır.

1.1.1 Alt Problemler

1. Denizli il merkezinde görev yapan ilkokul öğretmenleri ile görüşülerek okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri nedir?

2. Denizli il merkezinde görev yapan ilkokul öğretmenleri ile görüşülerek okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri;

- ✓ Cinsiyete göre anlamlı bir fark var mıdır?
- ✓ Kardeş sayısına göre anlamlı bir fark var mıdır?
- ✓ Ailenin birlikte/ayrı yaşama durumuna göre anlamlı bir fark var mıdır?
- ✓ Öğretmenlerin görev yaptığı kuruma göre anlamlı bir fark var mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, Denizli il merkezinde resmi ilkokullarda görevli ilkokul 1. Sınıf öğretmenlerinin okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeylerine ilişkin algı ve gözlemlerinin anketle tespit edilerek öğrencilerin düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelemenin yanı sıra belirlenen değişkenlerin bir farklılık yaratıp yaratmadığını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu amaçla aşağıdaki kazanım düzeyleri açıklamaları çerçevesinde değerlendirilecektir.

Kazanım 1. Nesne/durum/olaya dikkatini verir. (Göstergeleri: Dikkat edilmesi gereken nesne/durum olaya odaklanır. Dikkatini çeken nesne/durum/olaya yönelik sorular sorar. Dikkatini çeken nesne/durum/olayı ayrıntılarıyla açıklar.)

Açıklamaları: Çocukların dikkat süreleri kısadır ve bireysel olarak farklılık gösterir. Çocuğun herhangi bir nesne veya olaya ilgisini çekip, dikkatini yoğunlaştırması için onun dikkatini dağıtacak uyaranlar ortadan kaldırılmalı, fiziksel ve duygusal ihtiyaçları karşılanmış olmalıdır. Yapılan çalışmalarda dikkat edilmesi gereken öğeleri fark ederek söylemeleri için çocuklar desteklenmelidir.

Kazanım 2. Nesne/durum/olayla ilgili tahminde bulunur. (Göstergeleri: Nesne/durum/olayla ilgili tahminini söyler. Tahmini ile ilgili ipuçlarını açıklar. Gerçek durumu inceler. Tahmini ile gerçek durumu karşılaştırır.)

Açıklamaları: Çocuğun çevresinde gelişen çeşitli durum ve olayları inceleyerek ipuçlarının farkına varması, bunları bir araya getirerek süreç/durumla ilgili tahminde bulunması beklenir. Ardından tahminlerini var olan durumla karşılaştırması için çocuğa fırsat verilmelidir.

Kazanım 3. Algıladıklarını hatırlar. (Göstergeleri: Nesne/durum/olayı bir süre sonra yeniden söyler. Eksilen veya eklenen nesneyi söyler. Hatırladıklarını yeni durumlarda kullanır.)

Açıklamaları: Çocuğun deneyimlediklerini hatırlayıp ifade etmesi için gerekli öğrenme ortam ve durumları oluşturulmalıdır. Çocukların hatırladıklarını değişik durumlarda işe yarar olarak kullanmaları (günlük yaşam becerileriyle ilişkilendirerek) için desteklenmeleri gereklidir.

Kazanım 4. Nesneleri sayar. (Göstergeleri: İleriye/geriye doğru birer birer ritmik sayar. Belirtilen sayı kadar nesneyi gösterir. Saydığı nesnelere kaç tane olduğunu söyler. Sıra bildiren sayıyı söyler. 10'a kadar olan sayılar içerisinde bir sayıdan önce ve sonra gelen sayıyı söyler.)

Açıklamaları: Çocuktan belli sayıdaki nesne grubunu dokunarak saydıktan sonra son söylediği sayının nesne grubunun toplam sayısını gösterdiğini fark etmesi beklenir. Örneğin; Bir tabakta 5 tane kurabiye varsa çocuktan ilk önce bunları sayması, sonra "kaç tane" diye sorulduğunda 5 (beş) yanıtını vermesi beklenir. Nesne grubunda birinci, ikinci sıradaki nesnenin kaçınıcı olduğunu söylemesi beklenir. Verilen sayıdan önce/sonra gelen sayının hangi sayı olduğunu söylemesi beklenir.

Kazanım 5. Nesne veya varlıkları gözlemler. (Göstergeleri: Nesne/varlığın adını, rengini, şeklini, büyüklüğünü, uzunluğunu, dokusunu, sesini, kokusunu, yapıldığı malzemeyi, tadını, miktarını ve kullanım amaçlarını söyler.)

Açıklamaları: Nesne veya varlıkların ad, renk, şekil, büyüklük, uzunluk, doku (pürüzlü, kaygan, sert, yumuşak) koku, ses (yüksek-alçak, kalın-ince sesler), yapıldığı

malzeme (plastik, tahta, kumaş vb), tat ve miktar gibi özelliklerini ele alan değişik etkinlikler yapılarak çocukların bu kazanımları gerçekleştirmeleri desteklenmelidir.

Kazanım 6. Nesne veya varlıkları özelliklerine göre eşleştirir. (Göstergeleri: Nesne/varlıkları bire bir eşleştirir. Nesne/varlıkları rengine, şekline, büyüklüğüne, uzunluğuna, dokusuna, sesine, yapıldığı malzemeye, tadına, kokusuna, miktarına ve kullanım amaçlarına göre ayırt eder, eşleştirir. Eş nesne/varlıkları gösterir. Nesne/varlıkları gölgeleri veya resimleriyle eşleştirir.)

Açıklamaları: Etkinliklerde öğretmenlerin “eş” ve “eşit” kavramlarını karıştırmamaya özen göstermesi gerekir. Eşlik teriminin somut nesnelere, eşitlik teriminin ise sayılar gibi soyut kavramlar için kullanıldığı unutulmamalıdır. Öncelikle bire bir eşleştirme ardından herhangi bir özelliğine göre eşleştirme ve son olarak da eş nesnelere/varlıkları gösterme etkinlikleri yapılmalıdır. Nesne/varlıkları ve nesne gruplarını uygun rakamla eşleştirme etkinlikleri en son yapılacak etkinliklerdir.

Kazanım 7. Nesne veya varlıkları özelliklerine göre gruplar. (Göstergeleri: Nesne/varlıkları rengine, şekline, büyüklüğüne, uzunluğuna, dokusuna, sesine, yapıldığı malzemeye, tadına, kokusuna, miktarına ve kullanım amaçlarına göre gruplar.)

Açıklamaları: Gruplama etkinliklerinde çocukların gelişim özelliklerine dikkat edilerek öncelikle birbirinden kolaylıkla ayırt edilebilen nesne/varlıklar tercih edilmelidir. Giderek birbirine daha çok benzeyen nesne/varlıklarla çalışılmalıdır. Örneğin “renkli kâğıtlarla beyaz kâğıtları ayırt etmek, düz beyaz kâğıtla çizgili veya kareli beyaz kâğıdı ayırt etmekten daha kolaydır. Çocuktan iki veya daha fazla nesne veya varlığı renk, şekil, büyüklük, uzunluk, doku, tat, koku, ağırlık, ses (doğal sesler, müzikal sesler), miktar (az-

çok; en az-en çok; birkaç) ve kullanım amaçları (mutfakta kullanılanlar, temizlik için kullanılanlar vb.) gibi özelliklerine göre gruplaması beklenir.

Kazanım 8. Nesne veya varlıkların özelliklerini karşılaştırır. (Göstergeleri: Nesne/varlıkların rengini, şeklini, büyüklüğünü, uzunluğunu, dokusunu, sesini, kokusunu, yapıldığı malzemeyi, tadını, miktarını ve kullanım amaçlarını ayırt eder, karşılaştırır.)

Açıklamaları: Çocukların iki veya daha fazla nesne veya varlığın renk, şekil, büyüklük, uzunluk, doku, ağırlık, ses, miktar ve yapıldığı malzeme (plastik, ahşap, kumaş vb.) gibi özellikleri temel alarak farklılık ve benzerlikleri karşılaştırmaları beklenir.

Kazanım 9. Nesne veya varlıkları özelliklerine göre sıralar. (Göstergeleri: Nesne/varlıkları uzunluklarına, büyüklüklerine, miktarlarına, ağırlıklarına, renk tonlarına göre sıralar.)

Açıklamaları: Sıralama karşılaştırma yapabilmeyi gerektirir. Bu nedenle birimler arasındaki farkların belirgin olması gerekir. Örneğin, çocuğun ağırlığı karşılaştırarak sıralayabilmesi için ağır ve hafif nesnelere arasındaki farkın çocuk tarafından hissedilebilecek kadar belirgin olması sağlanmalıdır. Çocuğun gelişim seviyesine göre sıralanacak nesne sayısı ayarlanmalıdır.

Kazanım 10. Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular. (Göstergeleri: Nesnenin mekândaki konumunu söyler. Yönergeye uygun olarak nesneyi doğru yere yerleştirir. Mekânda konum alır. Harita ve krokiyi kullanır.)

Açıklamaları: Mekânda konum ile ilgili yönergeler; yön, yakın, uzak, altında, üstünde, önünde, arkasında, yanında gibi kavramları içermelidir. Çocukların nesnelere mekândaki konumlarını anlayabilmesi için legolar, bloklar gibi nesnelere kullanılarak basit

etkinlikler yapılabilir. Bu gibi etkinliklerden sonra basit krokiler/haritalar çocuklara gösterilir ve krokinin/haritanın nasıl okunacağı konusunda rehberlik edilir. Krokide çizilmiş şekillerin ne anlama geldiği ve birbirlerine göre konumları incelenir. Daha sonra çocukların en çok bildiği bir alanda (sınıf, bahçe vb.) yönergeler doğrultusunda basit krokiler/haritalar oluşturmalarına yönelik etkinlikler yapılır. Saklambaç oyunları, hazine avı gibi oyunlar çocukların krokileri somutlaştırmalarına yardımcı olur ve süreci oyunlaştıracağı için eğlenceli kılar.

Kazanım 11. Nesnelere ölçer. (Göstergeleri: Ölçme sonucunu tahmin eder.

Standart olmayan birimlerle ölçer. Ölçme sonucunu söyler. Ölçme sonuçlarını tahmin ettiği sonuçlarla karşılaştırır. Standart ölçme araçlarının neler olduğunu söyler.)

Açıklamaları: Standart olmayan ölçme birimi olarak kalem, pipet, kürdan, silgi, lego, kitap, kâğıt gibi malzemelerle parmak, karış, kulaç, adım, ayak gibi doğal ölçme birimleri kullanılmalıdır.

Kazanım 12. Geometrik şekilleri tanıyabilir. (Göstergeleri: Gösterilen geometrik şeklin

ismini söyler. Geometrik şekillerin özelliklerini söyler. Geometrik şekillere benzeyen nesnelere gösterir.)

Açıklamaları: Düzenlenecek etkinlikler sırasında öğretmenlerin daire ve çember terimlerini doğru kullanmaya özen göstermeleri gerekmektedir. Çemberin içi boştur, sadece yuvarlak alanın etrafını kaplamaktadır. Daire ise içi dolu yuvarlak alanı tanımlamaktadır. Üçgen, daire, kare, dikdörtgen ve elips geometrik şekillerinin üzerinde durulmalıdır. Gelişimsel seviyesi uygun olan çocuklarla çokgenler üzerinde de çalışılabilir.

Kazanım 13. Günlük yaşamda kullanılan sembolleri tanır. (Göstergeleri: Verilen açıklamaya uygun sembolü gösterir. Gösterilen sembolün anlamını söyler.)

Açıklamaları: Semboller seçilirken çocukların yaş grubuna ve ihtiyaçlarına uygun, dikkatlerini çekecek semboller olmasına özen gösterilmelidir. Bu kazanımda sözü edilen semboller; trafik, tehlike, WC, geri dönüşüm, yön okları gibi işaretlerdir.

Kazanım 14. Nesnelere örüntü oluşturur. (Göstergeleri: Modele bakarak nesnelere örüntü oluşturur. En çok üç öğeden oluşan örüntüdeki kuralı söyler. Bir örüntüde eksik bırakılan öğeyi söyler, tamamlar. Nesnelere özgün bir örüntü oluşturur.)

Açıklamaları: Örüntü, en az iki nesneden oluşan “çekirdek” grubun belli bir kurala göre sıralanması ve bu kuralın ardışık olarak tekrar edilmesi durumudur. Örüntü somut nesnelere başlatılmalıdır. Örneğin, “mandal+boncuk, mandal+boncuk” ikili bir örüntüdür. Var olan örüntüyü genişlettiğimizde; “mandal+boncuk+pipet, mandal+boncuk+pipet” şeklinde örüntüyü genişleterek sürdürmeleri beklenir. Çocuklardan önce model olarak verilen örüntüyü devam ettirmeleri, ardından kendi örüntülerini yapmaları beklenir.

Kazanım 15. Parça-bütün ilişkisini kavrar. (Göstergeleri: Bir bütünün parçalarını söyler. Bütün ve yarımı gösterir. Bir bütünü parçalara böler. Parçaları birleştirerek bütün elde eder.)

Açıklamaları: Yapbozlar, insan vücudu ve yüzü, hayvanlar, yiyecekler ve çocukların günlük hayatta sıklıkla kullandığı gerçek nesnelere ve oyuncaklar parça bütün ilişkisinin kavranmasında yararlanılabilir. Çocukların parça bütün ilişkisini kavrayacağı nesnelere ayırt edici özelliklerinin olmasına dikkat edilmelidir.

Kazanım 16. Nesneleri kullanarak basit toplama ve çıkarma işlemlerini yapar.

(Göstergeleri: Nesne grubuna belirtilen sayı kadar nesne ekler. Nesne grubundan belirtilen sayı kadar nesneyi ayırır.)

Açıklamaları: 10'a kadar toplama ve çıkarma işlemleri yalnızca nesnelere kullanılarak yaptırılmalıdır. Nesnenin gruba dâhil edilmesinin bir "artış-çoğalma", nesnenin gruptan çıkarılmasının bir "azalma-eksilme" olduğu vurgulanmalıdır. Düzenlenen etkinlikler sırasında tahta veya kâğıt üzerinde rakamlarla toplama ve çıkarma yapılması uygun değildir.

Kazanım 17. Neden-sonuç ilişkisi kurar. (Göstergeleri: Bir olayın olası

nedenlerini söyler. Bir olayın olası sonuçlarını söyler.

Açıklamaları: Çocuğa açık uçlu sorular sorularak herhangi bir olay veya durumun sonucu hakkında düşüncelerini belirtmesi beklenir; sonucu belli olan bir durumun olası nedenlerini bulması istenir. Öykü okuma veya resim yapma etkinliklerinde de bu göstergelerin gözlenebileceği öğrenme süreçleri planlanabilir.

Kazanım 18. Zamanla ilgili kavramları açıklar. (Göstergeleri: Olayları oluş

zamanına göre sıralar. Zaman ile ilgili kavramları anlamına uygun şekilde açıklar. Zaman bildiren araçların işlevlerini açıklar.)

Açıklamaları: Çocuklar için zaman kavramı soyuttur. Bu nedenle kendi yaşamları ve yakın çevreleriyle ilişkilendirebilecekleri durumlardan yararlanılmalıdır. Çocukların kendi yaşantılarına ilişkin deneyimleri ile "dün oynadığımız oyun" "bugün gideceğimiz gezi" "yarın okula gelecek misafir" gibi zaman bildiren kavramlar etkinliklerle bütünleştirilerek ele alınmalıdır. Ayrıca sınıftaki saat ve takvimlerin kullanılmasına çocuklar da dâhil edilmeli ve işlevlerine dikkat çekilmelidir.

Kazanım 19. Problem durumlarına çözüm üretir. (Göstergeleri: Problemi söyler. Probleme çeşitli çözüm yolları önerir. Çözüm yollarından birini seçer. Seçtiği çözüm yolunun gerekçesini söyler. Seçtiği çözüm yolunu dener.

Çözüme ulaşamadığı zaman yeni bir çözüm yolu seçer. Probleme yaratıcı çözüm yolları önerir.)

Açıklamaları: Çocukların günlük yaşantıları içinde karşılaştıkları anlık problemler üzerinde fikirler geliştirmeleri beklenir. Bunun yanında, çocuklara ...-mış gibi yapıp olası problem durumları sunularak da probleme yönelik öneriler geliştirmeleri beklenebilir. Çocukların problemlerin çözümüne yönelik birbirlerinin önerilerini paylaşmaları teşvik edilmelidir. Çeşitli problem durumları oluşturularak çocukların özgün çözüm yolları önermeleri, denemeleri ve neden sonuç ilişkisini de dikkate alarak açıklama yapmaları beklenir. Problemi çözerken giderek daha orijinal çözümler önermesi için gerekirse model olunmalıdır.

Kazanım 20. Nesne/sembollerle grafik hazırlar. (Göstergeleri: Nesneleri kullanarak grafik oluşturur. Nesneleri sembollerle göstererek grafik oluşturur. Grafiği oluşturan nesnelere veya sembollere sayar. Grafiği inceleyerek sonuçları açıklar.)

Açıklamaları: Grafik çalışmaları için başlangıçta somut nesnelere kullanılmalıdır. Sınıftaki kalemler/legolar/ mandallar vb. renklerine göre gruplandırılıp doğrusal bir düzen içinde sıralanarak renk grafikleri oluşturulabilir. Günlük yaşamlarındaki durumları yansıtan sorulara verdikleri yanıtlar da grafiğe dönüştürülebilir. Örneğin, okula servisle gelenler ve anne-babasıyla gelenler özel bir sembol ile somutlaştırılır ve bu semboller yan yana veya üst üste sıralanarak grafik oluşturulur.

Kazanım 21-22. Atatürk'ü tanır ve Türk toplumu için önemini açıklar.

(Göstergeleri: Atatürk'ün hayatıyla ilgili belli başlı olguları söyler. Atatürk'ün kişisel özelliklerini söyler. Atatürk'ün değerli bir insan olduğunu söyler.

Atatürk'ün getirdiği yenilikleri söyler. Atatürk'ün getirdiği yeniliklerin önemini söyler.)

Açıklamaları: Bu kazanımın ele alınacağı etkinlikler sırasında çocukların yaşları dikkate alınarak basit temel bilgilere yer verilmelidir. Örneğin, Atatürk'ün doğum yeri, anne ve babasının isimleri, asker ve komutan olduğu, çocukları çok sevdiği, onlara bir bayram armağan ettiği gibi olgular öyküler, canlandırmalar, kitap inceleme, film ve belgeseller aracılığı ile kazandırılmaya çalışılmalıdır.

Yukarıdaki kazanımlar ve açıklamaları göz önünde tutularak araştırmanın genel amacı çerçevesinde, “resmi ilkokullarda görevli ilkokul 1. Sınıf öğretmenlerinin algı ve gözlemlerine göre; okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin; cinsiyet, yaş, ailenin eğitim düzeyi, öğretmenlerin görev yaptığı kurum çeşidine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorularına yanıt aranmaya çalışılmıştır. Böylece okulöncesi eğitim almış olanlarla okulöncesi eğitim almamış olanların kazanım durumları tespit edilecek ve eğitimde etkililiğin ve verimliliğinin artırılması ve eğitimin kalitesinin artırılması için önerilerde bulunulacaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Yirmi birinci yüzyıl içerisinde yaşadığımız günümüzde, bir ülkenin kalkınmasında okulların önemi her geçen gün artarak devam etmektedir. Eğitim sisteminin en önemli öğelerinden birisi de şüphesiz öğrencilerdir.

Okul öncesi eğitim, çocuğa beyin gelişiminin en hızlı olduğu dönemde çeşitli zengin deneyim fırsatları sunarak bu gelişmeyi desteklemekte ve zihinsel fonksiyonları

artırmaktadır. Çocuklar yaşadıkları çevre ile etkileşim içindedirler. Onların var olan kapasitelerinin ortaya çıkabilmesi, çevrenin çocuğa sunduğu imkânlar ile sınırlıdır. Çocuğun deneyimle edindiği her olay, nesne, durum sayısı ve türüne göre çocuğun zihinsel gelişimine katkı sağlamaktadır (Haktanır, 2007, s.48).

Çocuğun bu dönemde okul öncesi kurumda yaşadığı ilk deneyimleri, bunların olumlu ya da olumsuz izleri onun ileriki akademik yaşamı ve gelişimi üzerinde doğrudan etkilidir (Oktay, 1999, s.60). Okul öncesi dönem, çocukların gelişimlerinde kritik bir dönem olarak yer almaktadır. Bu dönem çocuklarının en belirgin özelliği meraklı, araştırmacı, hayalci ve sorgulayıcı olmalarıdır. Çocukların çevreye olan merakı yeni şeyler keşfetmelerine olanak tanımaktadır. Gözlem yapmaları ve varsayımda bulunmaları öğrendiklerini başka konu ve durumlara transfer etmelerini sağlar (Bal, 1993, s.62).

Okul öncesi dönemde çocukların öğrenmelerini kolaylaştırma ve olaylara bilimsel açıdan bakabilme becerisini kazandırmada fen eğitimi önemli bir role sahiptir. Fen ile ilgili ilk kavramlar okul öncesinde verilmekte ve daha sonraki bilgiler bunlar üzerine inşa edilmektedir.

Bilişsel Gelişim çalışmaları çocukların problem çözmede kendilerine güvenmelerini, fen olaylarına ilgi duymalarını, çevreleriyle iyi iletişim kurmalarını, bağımsız ve eleştirel düşünme becerilerini ve zorluklar karşısında yılmama gibi bilimsel tutumları kazanmalarını amaçlamaktadır.

Dikkat süreleri çok kısa olan okul öncesi dönem çocuklarının etkinliklere daha uzun süreli katılımlarının sağlanması için öğretmenlere büyük sorumluluk düşmektedir. Öğretmenlerin Bilişsel Gelişime yönelik tutumları ve kavramları doğru, somut ve kolay anlaşılır bir şekilde bütünleştirmelerini, kavramlar arasındaki ilişkiyi ve sıralamayı anlamalarını bunu da günlük yaşama adapte etmelerini etkilemektedir.

Çocukların olumlu ya da olumsuz herhangi bir tutum geliştirmedikleri okul öncesi dönemde öğretmenlerin sahip oldukları olumlu ya da olumsuz, doğru ya da yanlış bilgilerin çocukların tutumlarını yönlendirmesi olağan bir durumdur.

Öğretmenlerin Bilişsel Gelişime yönelik olumlu tutumları ve Bilişsel ilgili doğru bilgileri çocukların içinde yaşadıkları dünya hakkında temel kavramları oluşturmalarına ve yaşama yönelik duyarlılık geliştirmelerine olanak sağlar.

Dolayısıyla öğretmenlerin Bilişsel gelişim ile ilgili öğretimine yönelik olumsuz tutumlarının ve yetersiz alan bilgilerinin belirlenmesi ve giderilmesi konusunda çalışmalar yapılması önem kazanmaktadır. Bu çalışmaların; öğretmenlerin tutumlarını, çocukların ileriki yaşantılarında bağımsız ve toplumla uyum içinde yaşamalarında temel sosyal iletişim becerileri kazanmalarında, deneyerek-yaşayarak öğrenmelerinde aktifliğini sağlamasını kapsamı gerekir (Bal, 1993, s.67).

Bu araştırma, okul yöneticilerine ve eğitimde söz sahibi olan kişilere hizmet etmesi, ön bilgiler sağlaması, düşünce, görüş ve yeni fikirler kazandırması açısından da önem taşımaktadır.

Bu nedenle eldeki çalışma, Denizli merkezinde çalışan ilköğretim 1. Sınıf öğretmenlerini kapsayacak şekilde, toplam 110 öğretmen üzerinde gerçekleştirilmesinin yanında bundan sonra yapılacak çalışmalara önemli bir katkı sağlamayı amaçlaması bakımından da önemlidir.

1.4. Sayıtlar Durumu

Araştırmamızın planlanıp yürütülmesinde aşağıdaki sayıtlardan hareket edilecektir. Bunlar;

1. Seçilen örneklem evreni temsil etmektedir.

2. Araştırmaya katılan yöneticilerin sorulara samimi ve güvenilir cevaplar verdikleri kabul edilmektedir.
3. Araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek ve anket yapılan çalışmanın amacını ortaya çıkarmasında yeterlidir.
4. Uygulanan ölçek ve testlere öğretmenlerin verdikleri cevaplar doğru ve güvenilirdir.
5. Yöneticilere gönüllü olup anket sorularını cevaplamaları için yeterli süre verilmiştir.
6. Araştırma konusunda uzman görüşleri ve literatür taramasının araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği bakımından yeterli olduğu düşünülmektedir.

1.5. Sınırlılıklar Durumu

1. Araştırmanın örnekleme 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Denizli'deki merkezinde resmi ilkokullarda çalışan 1. Sınıf öğretmenlerinden 110 öğretmenden elde edilen verilerle sınırlıdır.
2. Araştırma, araştırmacılar tarafından geliştirilen “ Bilişsel Gelişimle İlgili Kazanımlar, Göstergeleri ve Açıklamaları” ölçeği ile elde edilen verilerle sınırlıdır.
3. Bu araştırma, okul öncesi Bilişsel Gelişim kazanım ve göstergelerinin Kazanım 3, Kazanım 4, Kazanım 16'nın okulöncesi eğitim almış öğrenci ile almamış öğrencide kazanılma düzeylerinin araştırılması ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar Durumu

Okul Öncesi Eğitim: Okul öncesi eğitim, 0–72 ay grubundaki çocukların gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine uygun, zengin uyarıcı çevre olanakları sağlayan, onların bedensel, duygusal ve sosyal yönden gelişimlerini destekleyerek kendilerinin toplumun kültürel değerler doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren ve ilköğretime hazırlayan, temel eğitim bütünlüğü içinde yer alan eğitim sürecidir.

Bilişsel gelişim: Çocuğun doğumundan başlayarak çevreyle etkileşimi ve çevrenin anlaşılmasını sağlayan bilginin edinilmesi, kullanılması, saklanması, yorumlanarak yeniden düzenlenmesi ve değerlendirilmesi aşamalarındaki tüm zihinsel süreçleri içine alan bir gelişim alanıdır ve çocuğun gördüğü, duyduğu, dokunduğu tattığı nesnelere hakkında bilgi sahibi olmasını ve düşünmesini ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

2. ALAN YAZIN TARAMASI

2.1. Bilişsel Gelişim Tanımı ve Önemi

İnsanı insan yapan özelliklerden biri de bilişsel gücüdür. Bu gücüyle diğer canlılardan üstün hâle gelerek onları egemenliği altına alır. Doğayla başa çıkmaya çalışarak kültürel değerler üretir; teknolojiyi geliştirerek yaşamı kolaylaştırır ve anlamlı kılar. Eğitim de insanın biliş gücünü geliştirmeye rehberlik eder.

Biliş, ileri zihinsel süreçleri içerir. Zihinsel süreçler; dikkat, algı, bellek, dil gelişimi, okuma ve yazma, problem çözme, anımsama, düşünme, akıl, yaratıcılık vb. birçok özelliği içermektedir. Bilişsel gelişim; doğumundan başlayarak çevreyle etkileşimi ve çevrenin anlaşılmasını sağlayan bilginin edinilmesi, kullanılması, saklanması, yorumlanarak yeniden düzenlenmesi ve değerlendirilmesi aşamalarındaki tüm zihinsel süreçleri içine alan bir gelişim alanıdır. Çocuğun gördüğü, duyduğu, dokunduğu tattığı nesnelere hakkında düşünmesini ifade eder. Soyut şekilde akıl yürütme, varsayımsal durumlar hakkında mantıksal düşünme, kuralları karmaşık ve daha yüksek yapıda örgütlenme, nesnelere arasındaki benzerlik ve farklılığı anlama, objeleri kategorize edebilme vb. beceriler bilişsel gelişim alanı içinde yer alır.

Erken çocukluk döneminde çocuğun bilişsel özellikleri incelendiğinde yetişkinlerden farklıdır. Çocukların kendine özgü bir dünya görüşleri ve düşünce yapıları bulunmakta, zihinsel süreçlerde hem nitelik hem de içerik açısından zamanla gelişimsel değişiklikler oluşur. Piaget'e göre bilişsel gelişim, organizmanın doğumdan ölümüne kadar farklı basamaklardan geçerek düzenli olarak niteliksel bir değişim içine girmesi olarak tanımlanır.

Bu araştırmanın yapılmasının nedeni; konuyla ilgili Türkçe literatüre yeni bir katkı sağlamaktır. Öğrencilerin bilişsel gelişimine ilişkin bazı çalışmalar yapılmıştır. Fakat okulöncesi eğitimin ilkökul döneminde bilişsel gelişime katkılarıyla ilgili yeteri kadar araştırma yapılmadığından böyle bir araştırmaya ihtiyaç olduğu düşünülmüştür.

2.2. Bilişsel Gelişimle İlgili Kavramlar

Bilişsel gelişimi anlayabilmek için gizil güç, yetenek, algı, dikkat, kavram oluşturma, belek ve hatırlama gücü, akıl yürütme ve problem çözme ile yaratıcılık kavramlarının açıklaması gerekir.

2.2.1. Gizil Güç

Potansiyel, gerçekleşmeyen ama gerçekleşebilecek olan, saklı olan güç anlamına gelmektedir. Çocuğun kalıtımla getirdiği ve **eğitim yoluyla** ortaya çıkacağı düşünülen yetenekleri ve özellikleri **gizil güç** olarak ifade edilir. Kalıtımla gelen doğal yollarla ortaya çıkan özellikler gizli değildir. Gizil güç eğitim yoluyla ortaya çıkar.

2.2.2. Yetenek

Bireyin bilişsel, duyuşsal ve motor davranışlarla ilgili gizil gücü yetenek olarak nitelendirilir. Birey; bilişsel, duyuşsal ve motor yetenekleriyle bilgi ve becerileri öğrenir. Bireyin yetenekleri öğrenmenin, bir meslek edinmenin, bir ürün üretmenin dayandığı gizil güçtür. Birey, yeteneklerini öğrenme yoluyla yeterliliğe dönüştürür. Yeterlilik, bireyin yeteneklerinin iş yapabilecek, uygulama yapabilecek, ürün üretebilecek, eyleme geçebilecek nitelikte açığa çıkarılmasıdır. Yeterlilik, eyleme geçebilme niteliğidir.

Yetenekli insanlar, bir üretim etkinliği içinde olup hemen fark edilir. Ürettikleri nicelik ve nitelik açısından, o alanda üretilenlerden üstün ve yeni olma özellikleriyle, kolayca ayırt edilir. Yetenek, insanlığın ilerlemesi için vazgeçilmezdir.

2.2.3. Algı Algılama

İnsanın doğumdan itibaren, yaşamı boyunca görme, duyma, tatma, koklama ve dokunma gibi duyularını kullanarak çevresindeki bilgileri organize etme, anlama, yorumlama ve yeni durumlara kendini uydurma sürecine algı denir. Algılamayı sağlayan, duyu organlarının; gözün, kulağın, ağzın, burnun ve tenin sağlıklı olması uyarıcılara anlam vererek yorumlanması için önemlidir. Örneğin; yolda bir arkadaşla karşılaşıldığında, onun görüntüsü bizim gözümüze, bizim görüntümüz onun gözüne, retinasına yansır. Biyolojik yapısı içerisinde göz bu görüntüyü beyne ulaştırır. Beyin burada duyuusal bilginin alınmasından sonra, anlama, seçilme, düzenleme ve yorumlama aşamalarını gerçekleştirir. Oldukça hızlı gelişen bu süreçlerin sonucunda arkadaşın bizi fark ederek selamlaması beklenir.

Algılamada olgunlaşmanın, öğrenmenin, deneyimlerin, geçmiş yaşantıların, beklentilerin önemi büyüktür.

Yeni doğan bebeğin görsel algıları, zorunlu algılar ve seçici algılar olmak üzere iki grupta toplanır. Zorunlu ve seçici algılar karşılaştırıldığında bebeğin zorunlu algılamada her bir uyarıcıya tek tek ve dikkatle baktığı, seçici algılamadaysa gözün, hedef nesnelere arasında esnek bir şekilde hareket ettiği görülür. Algılama sürecinde şema, imge ve semboller önemlidir. Şema insan zihninde, çevreye uyabilmeyi sağlayan davranış ve düşünce kalıplarının çevre ile zihin arasındaki etkileşimi sonucu ortaya çıkar. İmge duyu organlarıyla alınan duyuların, beyinde kalan izleri olarak ifade edilir. Algılamadaki görsel imge iki yaşın sonlarına doğru gelişir. Sembol, eşya ve olayların geçici temsilcileri olarak

ifade edilir. Örneğin; bir iletişim sembolü olan kelime, yazılı veya sözlü kullanılırken, bir müzik parçası, sesle veya bir müzik aletiyle ifade edilir. Bir olay; bir resimle, şiirle ya da jest ve mimiklerle anlatılır.

Duyu organları yoluyla çocuk, kendisine ve çevresine anlam verir. Doğumdan itibaren kendi vücudunu çevresinden ayıramayan çocuk, 3 yaşından itibaren nesnelere hakkında fikirlere sahiptir. Bebek doğduğu andan itibaren ellerini, ayaklarının tanımaya başlar.

Çocuklar ilk yıllarda, zamanının çoğunu çevresini tanımaya çalışarak geçirir. Duyu organlarını kullanarak çevresindeki nesnelere uzanır, dokunur, ağzına götürerek incelemeye çalışırlar. Sese karşı duyarlıdırlar, bir ses duyduklarında bu sesi çıkaran nesne ya da bireyi ararlar. Sesin kaynağını görünce, sesle görüntünün birbiriyle ilişkili olduğunu anlarlar. Algılamamanın gelişmesiyle, tanıdıklara ve yabancılara verilen tepkiler de değişir. Tanımadıklarından kaçınma veya uzaklaşma, tanıdıklarına da yaklaşma (atılma, gülme, ses çıkarma) tepkileri gösterir.

Çocuk başta nesnelere, bir bütün halinde görme eğilimindedir. Hemen hemen iki yaşına kadar çocuk, nesnelere birbirinden farklı özelliklerini algılayamaz. Örneğin; gördüğü bütün dört ayaklı hayvanları (köpek, inek, koyun) tanıdığı kediye benzetir. Miyav miyav diye geneller. Yaşı ilerledikçe, nesnelere, ayrıntılarını ve özelliklerini benzer algılamaya doğru ilerler.

Algı hızlı bir süreç gösterir. Bu süreç sırasında birçok değişikliğe uğrar. Bu değişiklikleri dört grupta toplamak mümkündür.

2.2.3.1. Algıda Seçicilik

Çevremizde çok sayıda uyarıcı vardır. Organizmanın bunların tümünü birden algılaması zordur. Bu nedenle organizma çevreden gelen uyarıcıların bazılarını seçmesine, algıda seçicilik denir. Dikkat, hazır olma, güdülenme gibi unsurları içerir.

Algıda seçicilikte dikkat önemlidir. Dikkat algılamaya hazır olmayı ifade eder. Biz çevremizde, dikkat ettiğimiz nesnelere ve olayları algılarız. Aynı vitrine bakan iki arkadaşta gömleğe ihtiyacı olan gömleği, kazağa ihtiyacı olanın kazağı görmesi gibi. Algılamaya hazır olma bireyin neyi algılamaya hazır olduğu ile ilgilidir. Kişi, pek çok uyarıcı arasından sadece birini ya da birkaçını algılayabilir. Örneğin, bir anne gece ağlayan bebeğinin sesini duyabilir ama telefonun sesini duymayabilir. Bu, annenin sadece bebeğini algılamaya hazır olduğunu gösterir.

Güdülenme de algılama için diğer bir etkidir. Güdülenmeye göre herhangi bir şeyi algılamak görmek istediğimizi görür, duymak istediğimizi duyarız. Fazla ve gereksiz bilgileri önemsemeyiz. Önceden algılanan nesne ve olaylar bellekte iz bırakır. Yeni bir algılama olduğunda, eski yaşantıların bellekteki izleriyle yeni algı birleşerek, bellekte iz bırakır. Uyarıcıların renkleri, büyüklüğü, şiddeti gibi bazı özellikleri dikkatimizi çeker. Renkli uyarıcılar, renksiz uyarıcılardan daha çok dikkat çeker.

2.2.3.2. Ayırt Etme Becerisinin Gelişimi

Ayırt etme; önceden bir bütün olarak görülen bir nesne ya da durumun, zamanla parçalarını, ayrıntılarını ve benzer nesnelere birbirinden ayıran özelliklerini, algılama eğilimi olarak nitelendirilir. Okul öncesi dönemde çocuk karmaşık bir şekli bütün olarak algılar; fakat ayrıntılara dikkat etmez. Altı yaşından sonra ayrıntılara dikkat etmeye, ayrıntıları birleştirmeye ve bütüncü bir algılamaya yönelir. Böylece bütünü, parçalar ile parçaların birbiriyle olan ilişkilerini aynı anda algılamayı başarabilir. Algı için ön koşul,

şekil ve zemin ayrımıdır. Şekli zeminde, parçayı bütünden ayırt etme ergenliğe kadar gelişir. Çocuk erken çocukluk yıllarında sesin de ayırt etmeye çalışır.

2.2.3.3. Parça-bütün ayırt etme

2.2.3.3.1. Nesne Kavramı

Çocuk, nesne devamlılığı, nesne değişmezliği ve nesne kimliği gibi üç temel beceriyi kazandığında dünyayla etkileşimi daha etkili ve işlevsel olacaktır.

2.2.3.3.2. Nesne devamlılığı, nesnelerin uzayda yer tutan varlıklar olduğuna, algı alanı dışında olduklarında dahi var olmayı sürdürdüklerine ilişkin bilgidir. Bu kavram, on sekiz-yirmi dört aya kadar çeşitli aşamalarla kazanılır.

Dört aydan küçük bebekler, görme alanı içinde olan ve hareket ettirilen nesneyi takip eder. Nesne veya varlık görme alanından çıktığında ilgilerini kaybettikleri ve başka tarafa döndükleri görülmüştür. Örneğin, bebek görme alanı içinde olan annesinin hareketlerini izler ancak görme alanının dışına çıktığında, anneyi arama eğiliminde bulunmaz.

Bebeklerin nesnenin varlığını sürdürdüğüne ilişkin ilk düşünceleri 4–8 ay civarında görülür. 6 aylık bebek, elinden düşen oyuncasını bir süre arar, kısa bir süre sonra ilgisi dağılır. 8. aydan sonra oyuncası gözünün önünde, bir örtünün altına saklandığında örtüyü kaldırıp oyuncasını arar. Ancak bebeğin oyuncası, ilk saklandığı yerden alınıp başka bir yere saklandığında, oyuncası hala ilk saklandığı yerde arama eğilimindedir.

On sekiz-yirmi dört ay civarındaki çocuklar nesneyi en son gördüğü yerde arar.

Nesnenin sürekliliği kavramı, on sekiz-yirmi dört ay civarında gelişmiştir. Top oynarken gözden kaybolan topunu aramadan, en son gördüğü noktadan alır ve oyun oynamaya devam eder. Bebeklerin nesne sürekliliği, kişi sürekliliğinden sonra gelişir.

Bebek, annesi gözünün önünden kaybolduğunda varlığını sürdürdüğünü oyuncasının gözden uzaklaştığında da var olduğu düşüncesinden önce kavrar.

2.2.3.3.3. Nesne değişmezliği; uzaklık, yön, bakış açısı değişiklikleri ve ışık gölge gibi değişik biçim ve durumlarda gördüğü nesnenin ya da insanın aynı nesne ya da insan olduğu, yani değişmediğinin algılanmasıdır. Nesne değişmezliği, 2-3 yaşlarında gerçekleşir. 2-3 yaşlarından önce çocukların, nesnelerin gerçek özelliklerine ilişkin fikirleri net değildir. Çocuk uzaktayken küçük görünen bir bisikletin, yakınlaştıkça büyüdüğünü düşünebilir ya da masada bulunan bardakları uzaktan küçük, yakından büyük algılayabilir.

2.2.3.3.4. Nesne kimliği; nesnenin bir günden diğerine, bir durumdan başka bir duruma aynı olduğunu kavrama yeteneği olarak nitelendirilir. Bebekler 8–9. Aylarda nesneyi sadece bilinen tek ortamda, tüm ipuçlarıyla birlikteyken tanır. Örneğin; yemek saatinde kendi bardağını tanıırken, başka bir ortamda bardağını tanımayabilir. Bebek 9-10 aylıkken bardağının içinde tanıdık içecek varsa bardağını her durumda tanır. 10–11. aydayken bardağını, her durumda tanır. 1 yaş ve sonrasında diğer bardakların da bardak olduğunu fark eder ve uygun şekilde kullanır. Daha sonrada bardaklar kategorisi hakkında fikir geliştirir. Bardaklar sınıfının üyelerini tanır. Diğer sınıflardan ayırt eder.

2.2.3.3.5. Ben Merkezilikte Azalma

Benmerkezcilik, özellikle küçük yaşlarda yaygındır. Herkesin kendisi gibi düşündüğünü, hissettiğini, kendisinin sevdiği şeyleri, herkesin sevdiğini, kendisinin sevmediği şeyleri de sevmediğini düşünür. Kendi görüş ve algılarının herkes tarafından aynı şekilde anlaşıldığını hisseder. Örneğin; kâğıda çizdiği karalamaların bebek olduğunu

söyler. Herkesten resminde yaptığını bebek olarak görmesini bekler, çizdikleri farklı yorumlandığında ”Hayır, bebek yaptım.” diye ısrar eder.

2.2.4. Dikkat

Dikkat; dikkat süresi ve dikkat seçiciliği olarak isimlendirilen iki süreçten oluşur.

Yaşla birlikte dikkatin süresinde ve seçiciliğinde değişme olur.

Dikkat süresi, bireyin bir noktaya yöneldiği zaman olarak tanımlanabilir. Odak noktasının değişmesi de dikkat dağılmasıdır.

Dikkat seçiciliği ise odaklanan uyarıcıyı tanıma, belirgin ve temel nitelikleri belirleme işlemi olarak ifade edilir.

Dikkati uyaran etmenler ikiye ayrılır:

Dış etmenlerde, uyarıcıların gücü dikkati etkiler. Parlak bir nesne, yüksek bir ses dikkat alıcıdır. Tekrarlanan uyarıcılar dikkati etkiler. Bir ismi birkaç kez tekrarlamak dikkat çekici olabilir. Değişiklik dikkati etkiler. Her zaman ses çıkaran, ama çoğu kez dikkat etmediğimiz saatin tıkırtısı kesildiğinde dikkati çeker.

İç etmenler: Bireylerin kendine özgü ilgi ve gereksinimleri vardır. Acıkan birinin dikkatini yemekler ve yemek kokuları çeker. Dikkat bunlara bağlıdır. Okul öncesi dönemde çocukların dikkatleri, seçicilikleri ve dikkat süreleri azalır. Dört yaşındaki çocuklar, oyun alanında kaybolan oyuncaklarını en son gördükleri ve kaybolduklarını anladıkları yerlere, sistemli bir şekilde bakarak bulmaya çalışırlar.

Dikkatlerini planlı kullanırlar fakat detaylı resimler ve yazılı metinler verildiğinde başarısız olduğu görülmektedir. Okul çağı çocukları kadar çevreye dikkat etmez. Neye dikkat edecekleri konusunda okul çağı çocukları kadar seçici olmadıkları görülmüştür. Çocuklar

büyüdükçe bir yığının içinden bir nesneyi ya da varlığı daha iyi seçer, dikkatlerini odaklamak için gittikçe artan bir beceri gösterir.

2.2.5. Kavram Oluşturma

Kavramlar, bilgilerin yeniden düzenlenmesiyle ilgili bir durumdur. Bir grup olay ya da nesneye ait bir dizi özelliğin temsilcisi kavramdır. Birbiriyle ilişkili nesne ve olayların ortak yönlerini kavram gösterir. Kavram oluşturma, sınıflama işlemidir.

Erken çocuklukta Bilişsel Gelişim ise, yaşadığımız dünyada çocuğu temel yaşama becerileriyle donatmak, araştırma, inceleme, gözlem yapma, olaylar arasında neden- sonuç ilişkileri kurabilme becerilerini çocuğa kazandırmak amacına yönelik çalışmalardır.

Okulöncesi eğitim, çocuğun doğumundan temel eğitime başladığı güne kadar geçen yılları kapsamakta ve çocukların daha sonraki yaşamlarında önemli, roller oynamaktadır. Çocukların gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine uygun, sağlıklı ve zengin uyarıcı çevre olanakları sağlayarak, onların bedensel, duygusal ve sosyal yönden gelişimlerini desteklemeyi ve toplumun kültürel değerleri ve özellikleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendirmeyi ve ilköğretime hazırlamayı hedefleyen bir eğitim sürecidir (Akt. Çimen, 1999; Şahin, 2000:102 ve Macaroğlu Akgül, 2004:64).

Okulöncesi eğitim, küçük yaştaki bireylerin gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine uygun, zengin uyarıcı ortamlar sağlaması ve onların bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden gelişimlerini destekleyerek, kendilerini toplumun içerisinde birer birey olarak ifade etmelerine fırsat vermesi ve ilköğretime hazırlaması açısından, onların bu gelişim süreçlerinin en önemli parçası olarak büyük önem kazanmaktadır(Milli Eğitim Şurası, 1993, s.230).

Okul öncesi dönemde çocuk çevre etkilerine karşı daha duyarlı olup, çevrede düzenlenen öğrenme yaşantılarını diğer dönemlerden daha hızlı kazanabilmektedir (Senemoğlu, 1997, s.36).

Yaşlarının gereği fazlaca meraklı olan okul öncesi dönem çocuklarının fen eğitimi ile fen bilimlerinin olağanüstü çekici dünyasının birer kâşifi haline gelmeleri mümkündür. Uygun koşullar sağlandığında çocuklar bilimsel ve tasarımcı düşünme stilini, bir düşünme metodu olarak nasıl kullanacaklarını öğrenmektedirler.

Okul öncesinde bilişsel gelişim, çocukların merak duygularını geliştirerek, araştırma yapmasına fırsat tanıyan, çevrelerindeki olayları ve nesnelere gözlemleyerek farklılıkları ve benzerlikleri keşfetmesi için zemin hazırlayan ve çocuklar için günlük yaşamda gerekli olan sayısız becerileri kazandıran bir eğitimidir. Okul öncesi dönemde verilecek bu eğitim, araştırmacı, sorgulayıcı ve yaratıcı düşünme yeteneği gelişmiş, mantıklı düşünen bireyler yetiştirmede temel basamaktır (Çağlak,1999, s. 93; Akman, 2003, s. 12).

2.2.6. Bellek ve Hatırlama Gücü

Bellek, bireyin tecrübelerinden edindiği ve öğrendiği bilgileri güvenilir bir biçimde, tam ve doğru olarak zihinde tutmaya, istenildiği zaman kullanmaya olanak sağlayan yetenek olarak isimlendirilir. Belleğin güvenilirliğini hatırlama gücü gösterir. Bellek, duyuşsal kayıt, kısa süreli bellek ve uzun süreli bellek olmak üzere üç yapısal bileşimden oluşur;

Duyusal kayıt, bilgi işleme sürecinin ilk aşamasıdır. Duyular aracılığıyla çevredeki uyarıcılardan çeşitli bilgilerin seçilerek algılanması, duyuşsal kayda gelmesidir. Çevreden alınan uyarıcı, duyu organları yoluyla sinirleri uyarır. Bu esnada uyarıcının izi yaklaşık bir saniye duyuya kayıt olur. Örneğin, bir kitabın sayfaları hızla çevrildiğinde sayfalardaki yazı ve resimler gözümüzde iz bırakır. Bu sırada dikkat ve seçici algı, belirli izlerin kısa

sürelî belleğe geçişini sağlarken, diğerkleri silinerek kaybolur. Duyusal kayıt anlık bellek olarak da isimlendirilir. Gelen duyusal bilgileri işleyerek kısa sürelî belleğe geçirir.

Kısa sürelî bellek: Duyusal kayıttaki bilgiler kısa sürelî bellek sistemine gelir ve geçici olarak bilgi depolanır. Kısa sürelî belleğe gelen ve tekrar edilerek uzun sürelî belleğe aktarılamayan bilgiler unutulur. Kısa sürelî bellekteyken silinen bilgiler hatırlanmaz.

Okul öncesi çocuklarının bellekleri kısa sürelîdir. Çocuk ilk olarak bir nesneyi duyularıyla algılar. Bunu daha sonra kısa sürelî belleğe aktarır. Örneğın, çocuğa sıralı olarak gösterilmiş resimlerdeki hayvanların isimlerini, verilen sıraya göre tekrar etmesi istendiğinde, tekrarlanıncaya kadar bilgi kısa sürelî bellekte tutulur. Hayvanların isimlerini söylemek için vakit kaybedildiğinde, çocuk tekrar hayvanların isimlerini sırasına göre duymak isteyecektir. Kısa sürelî belleğın bilgiyi kullanma süresi yirmi saniye kadardır.

Kısa sürelî belleğe bilgi, duyusal kayıt ve uzun sürelî bellekten gelir. Genellikle her ikisi aynı anda gerçekleşir. Örneğın; birey bir kuş ile karşılaştığında, kuşun imgesi kısa sürelî belleğe geçer, aynı anda uzun sürelî bellekten kuşlara ilişkin bilgi araştırılır ve kuşun hangi tür olduğu belirlenmesi bu durumu açıklar.

Uzun sürelî bellek: Bilgiler burada uzun süre saklanır. Kısa sürelî bellekteki uyarıcıların tekrarlanarak geldiği, eski bilgilerle örgütlenererek uzun süre depo edilip saklandığı yerdir. Uzun sürelî bellekteki bilgiler, doğru bir uyarıcı ile karşılaştığında değişmeden hatırlanır. Kısa sürelî bellekteki etkin bilgiler, uzun sürelî bellekte edilgen olur. Uzun sürelî belleğın kapasite sınırları belli değildir. Örneğın, çocuk daha önceden kısa sürelî belleğe depo ettiği sıralı olarak gösterilmiş resimlerdeki hayvanların isimlerini tekrarlar yaparak değişik yaşantılarla da hayvanların isimlerini uzun sürelî belleğe aktarır ve saklar. Uzun süre sonra hayvanın resmini gördüğünde, onu doğru olarak isimlendirir. Kısa sürelî bellekteki bilgilerin uzun sürelî belleğe geçmesi için bireyin çabası gereklidir.

Tekrar ve gruplama süreçleri iyi çalıştığında uzun süreli bellekte depolanan bilgiler istenildiğinde hatırlanır. Bilginin uzunluğu depolama için önemlidir. Ayrıca bilgilerin örgütlenmiş olması, hatırlamayı çabuklaştırır. Örneğin; bilgisayarda yazı yazarken elektriklerin kesildiğini düşünürsek belleğe kayıt yapmadığımız için bilgiler belleğe kaydolmamıştır. Bilgisayarda yazdığımız yazı, bizim belleğimizde iz bırakır. Bilgisayarda yazı tekrar yazıldığında bilgileri kaydederek kısa süreli belleğe kaydederiz. Dosyalayarak bilgimizi belgelerimizin içine koyarız. İhtiyacımız olduğunda bu bilgiyi, uzun süreli bellekten dosyaya geri alırız.

Uygun bir uyarıcıyla zihindeki bilgilerin güvenilir bir şekilde bilinçli hale gelmesine **hatırlama gücü** denir. Belleğin güvenilirliğini, hatırlama gücü gösterir. Kişilerin ilgileri, güdeleri, duyuları hatırlamalarını etkiler. Bilgilerin anlamlı olması da hatırlama yeteneğini artırır. Mantık geliştikçe, hatırlama yeteneği de artar. Küçük çocuk gördüğü son nesneyi hatırlar ancak 2 yaşındayken bir veya iki nesneden fazlasını hatırlayamazken 3 yaşındaki çocuk nesnelerin sadece ikisini hatırlar. 4 yaşında ise nesnelerin 3-4 tanesini hatırlar. Tanıma, hatırlamadan kolaydır. 4-7 yaşlarında hatırlama, hızla gelişir. Yaşla birlikte tanıma gücünün arttığı görülür. Okul çağı çocuğu yeni bilgilerin birçoğunu hatırlayabilir, daha önce öğrendikleriyle ve bildikleriyle kaynaştırabilir. Bunun nedeni çocukların tekrarlama ve gruplama özelliklerini kullanma yeteneklerinin gelişmiş olmasıdır.

Motivasyon hatırlamayı güçlendirir. Çocuk, bir işi yaparken çevreye karşı duyarlı olduğundan istenilenin dışındaki işlerle de ilgilenir ve öğrenir. 10 yaşındaki çocuk kendinden istenileni bilir. Yüksek bir motivasyona sahiptir. Beğenilmek ister. Yüksek motivasyonla yapılan iş veya işler, uzun süre sonra dahi hatırlanır. Çocuk başlangıçta varlık veya durumları anlamını bilmeden zihninde tutar, okula başladığında ise anlamını kavrar. Bu dönemlerde çevreden gelen pekiştiriciler çocuğu motive eder. Çocukların

kendine özgü bir bilişsel gelişimi ve mantığı olduğu için kapasitesinin üstünde bilgi edinmeye zorlanmamalıdır. Kendi stratejilerini oluşturmaları için serbest bırakılmalı, deneme fırsatı tanınmalıdır.

Materyal: Çeşitli nesnelere (meyveler, hayvanlar, kullandığımız araç gereç) Çocuğun önüne bir tepsi içinde 20 tane nesne koyulur. Bu nesnelere kısa süre bakmasını isteyerek bir süre sonra tepsiyi kaldırarak hangi nesnelere hatırladığı sorulur. Yaş grubu küçük olanlar için tepsideki nesnelere isimlerini siz söyledikten sonra, çocuğun tekrarlamasının ardından tepsiyi kaldırarak kaç tanesini hatırladığı sorularak oyun oynanır. Çocuğun algılaması, tanınması, hatırlaması, belleği, dikkati gelişir.

2.2.7. Akıl Yürütme ve Problem Çözme

Akıl Yürütme, daha önceden öğrenilmiş bilgileri yeni karşılaşılan bir soruna çözüm bulabilmek için birleştirme ve düzenleme süreci olarak nitelendirilir. Düşünme semboller aracılığıyla gerçekleşir. Semboller de olay ve nesne gibi dış uyarıcıları temsil eden işaretlerdir.

Problem çözme, iç ya da dış istekler ve çağrılara uyum sağlamak amacıyla davranışsal tepkilerde bulunma gibi bilişsel ve duygusal işlemleri bir hedefe yönlendirmektir. Problem çözme bir amaca ulaşırken karşılaşılan güçlükleri yenme süreci, olarak değerlendirilir. Bilgiyi kullanarak buna orijinallik yaratıcılık ya da hayal gücü eklenerek çözme süreci tamamlanabilir. Problem çözme bir zaman, çaba, enerji ve alıştırma işi olarak görülür. Bireyin problem çözmesi amaç, ihtiyaç, değer, inanç, beceri, alışkanlık ve tutumlarıyla ilgilidir. Ayrıca bireyin problem çözmeye yönelmesi, cesareti, isteği ve kendine güven duygusuyla orantılıdır.

Problem çözümede sorunu değerlendirme, kavrama ve çözüme ulaşma eğilimi görülür. Sorunu kavrayarak çözme, deneme ve yanılma yoluyla çözmeden daha önemli ve

etkilidir. Sorunu kavrama, ögeler arasındaki ilişkinin anlaşılmasını gerektirir. Örneğin, çocuğun uzanarak yetişemediği bir oyuncuğa, bir sopa kullanarak yetişebilmesi ya da yüksekteki oyuncuğuna ulaşmak için sandalyenin üzerine çıkması ögeler arasındaki ilişkiyi anlادığını gösterir.

Yönlendirilmiş düşünce, sembollerin çocuğun davranışını etki altına almasıyla başlar. Bu nedenle yaşamın ilk yıllarında çocuğun düşünme süreçleri, bazı kısıtlamaların etkisi altındadır. İlk iki yılda çocuk, nesnelere duyuları aracılığıyla tanımaya çalışır. Nesne devamlılığı ve nesne değişmezliği kavramının geliştiği görülür. İki yaşın sonuna doğru çocuk bazı olayların sırasıyla olmasını bekler. Örneğin, paltosunu giydiğinde çocuğun dışarıya çıkacağını bilmesi, bu dönemde düşünme ve akıl yürütme gelişiminin başlangıcı olarak kabul edilir.

İki-iki buçuk yaşındaki çocuk denemelerini geliştirir. Bir problemle karşılaştığı zaman bilgilerine dayanarak çözüm yollarını bulmaya çalışır. İki dört yaşlarında çocuğun, daha çok özelden, özele dayanan akıl yürütme yöntemini kullandığı görülür. Üç-dört yaşındaki çocuk herhangi bir şekilde birbirine benzeyen iki objeden birini diğerine neden gösterir. Örneğin; “Nehir denize gitmek için oluyor.” diyebilir fakat çok açıklama yapamaz. Dördüncü yaşın sonlarına doğru çocuk bulduğu nedenleri hayalleriyle karıştırmaya başlar. Bu özellik beş-altı yaşlarında da devam eder.

Yedi-sekiz yaşlarında çocuğun hayalle gerçeği birbirinden ayırmaya başladığı görülür. Örneğin; bir çocuk sopayı at yapma yerine, gerçek at ister. Çocuk, birçok kavramı oluşturduğu halde, nesnelere somut algılarına dayalıdır. Dokuz-on yaşlarında çocuk, önceki yıllara oranla sebep bulma ve sonucu belgelemede daha az hata yapar. Soyut düşünme oluşmaya başlar. On-on iki yaşlarında çocuğun mantığı, yetişkin mantığı gibidir.

Problem çözüme sürecindeki aşamalar:

Problemi tanılama, kişinin problem hakkında bilgi sahibi olması, problem çözmeyi kolaylaştırır. Bu aşama, problemi tanımlamayı ve biçim vermeyi kolaylaştırır. Problemlerle karşı karşıya gelen bir kişinin ilk yapacağı şey neyin problem olduğunu ortaya koymasındır.

Problemin tanılanma aşaması, problemin kişinin kendisi için önemini farkında olmasına yardımcı olur.

Problemleri açıklama, problem tanındıktan sonra zaman kazanmak ve eylemin etkililiğini arttırmak için güçlüğü açıklanması, problemin niteliğinin belirtilmesi ve alanının bilinmesi gerekir.

Verileri toplama, problemleri doğru bir şekilde çözebilmek için bulunması mümkün verileri, bilgileri ve materyalleri sağlayacak bütün yolların araştırılması gerekir. Problemlerin çözülmesine yardım edecek bilgileri toplama çalışmaları ilerledikçe, bireyin problemle ilgili sorunları kavramasını sağlayacak böylece yeni görüşler ortaya çıkacaktır.

Verileri seçme ve düzenleme, günlük yaşamdaki gerçek problemler açık ve düzenlenmiş değildir. Problemlerin çözümü için gerekli ve gerekli olmayan bilgiler bir arada bulunur. Problemi anlamada önemli etmenlerden biri gerekli bilgileri elde etmek, diğeryse gereksizleri elemektir. Verileri düzenlemek için fikirler arasında ilişki kurmak gerekir.

Fikirler arasındaki karşılıklı ilişkilerin dikkatle gözden geçirilmesi ve eleştirici bir tarzda değerlendirilmesi, yeni anlayışların geliştirilmesine yol açabilir. Yeni birleşmelere imkân verebilir. Problemin unsurlarını yeniden bir düzene kavuşturabilir. Değişik bir görüşün doğmasına neden olur.

Muhtemel çözüm yollarını belirleme, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanmasından sonra çözüm yolları tespit edilmelidir. Akla uygun bütün çözümler bulunmalıdır. Bütün çözüm yollarını bulmak en iyi olanı seçme imkânı verir.

Çözüm şekillerini değerlendirme, değerlendirme yapabilmek için seçeneğin problemi seçmede avantajları ve dezavantajları karşılaştırılır. Her bir çözüm şeklinin üzerinde düşünülmesi, sonucunun ve etkisinin ne olacağının önceden kestirilmesini sağlar. Çözüm şeklini değerlendirmek ve içlerinden en uygun olanı seçmek, eleştirici düşünme, nesnel düşünme, hüküm verme gibi yeteneklere sahip olmayı gerektirir. Problem çözme sürecinin en önemli aşamasını oluşturmaktadır. Araştırmalar, en uygun olan çözümü seçme yani karar verme durumunu etkileyen iki unsurun olduğunu gösterir. Bunlar:

Fayda değeri: Bunlar objektif ya da sübjektif olabilir.

Olası sonuç: Bunlar objektif ya da sübjektif olabilir.

Çözüm şeklinin uygulamaya konması, problem çözen kimseler kendilerini, buldukları çözüm şekillerinin sonuçlarını hissederek, gözlemde bulunarak bir şeyler yaparak deneyebilmelidir.

Çözüm şeklini değerlendirme, problemlerin çözüm şeklinin uygulamaya konmasından sonra değerlendirilmesi gerekir. Çözümün değerlendirilmesi, uygulanan çözümün gerçekten yeterli olup olmadığını gösterir. Örneğin; spor ayakkabısını giymekte zorlanan bir çocuk, sorunun sıkıca bağlanmış bağlardan olduğunu fark ettiğinde sorunu tanımlamış olur. Çözümü veya çözümleri fark edebilme becerisi gösterir. Ayakkabısının bağcıklarını kendisi çözebildiği gibi bunu onun için yapacak birini de bulabilir. Ayrıca neden-sonuç ilişkisi kurabilir. Örneğin, “Kaleminizi masadan iterseniz düşer.”, “Kaleminizin ucunu duvara sürerseniz leke olur.” gibi problemin altında yatan nedeni anlatır. Bir günde karşımıza çıkan sorunlar hakkında konuşmak, kazalardan ders çıkarmak da önemlidir. Çocuk yumurtaların mutfakta düştüğünde kırıldığını görene kadar,

yumurtaların neden dikkatli taşınması gerektiğini bilmez. Kazaların nasıl oldukları, sonuçları, daha sonra olabilecek kazaların nasıl önlenebileceğini yaşayarak öğrenir.

Kazalar hakkında konuşmak ve sonuçlarını göstererek öğrenme sürecinde etkili olur.

Problemlerin çözümünde çocuklara rehberlik yaparak;

- ✓ Yaşamını sağlıklı devam ettirebilen,
- ✓ Başkaları ile sağlıklı ilişkiler kurup sürdürebilen,
- ✓ Problemlerine çözüm üretebilen,
- ✓ Kendi kendine yetebilen,
- ✓ Eleştirel düşünme ve yaşam yönetimi becerileri kazanmış bireyler yetiştirmek mümkündür.

2.2.8. Yaratıcılık

Toplumun ve insanlığın gelişmesinde yaratıcılık önemlidir. İnsanın belirli bir yeteneğini ifade eden yaratıcılık, doğuştan getirilen gizil bir güçtür. Her çocukta yaratıcı olma yeteneği bulunur. Yaratıcılığın sürekliliği, derecesi ve ortaya çıkışı çocuktan çocuğa farklılık gösterir. Yaratıcılık sayesinde çocuk, olayları kendisine göre yorumlar.

Yaratıcılık, “bilinen bir şeyden yeni bir şey çıkarmak, özgün bir senteze varmak, birtakım sorunlara yeni çözüm yolları bulmak, daha önceden kullanılmamış ilişkiler arasındaki ilişkileri kurmak ve böylece yeni bir düşünce şeması içinde yeni yaşantı, deneyim, fikir ve ürünler ortaya koymak” olarak tanımlanır. Yaratıcı düşünmenin yaşamımızdaki en önemli işlevi, karşılaştığımız sorunları çözebilmektir.

Yaratıcı bir kişide; merak, sabır, buluşlar yapma yeteneği, orijinal ve bağımsız düşünme, deney ve araştırmalar yapabilme, sentezci yargılara varabilme yeteneği bulunur. Yaratıcı kişiler gözlemlendiğinde, kendilerine güvenir, kendi kendilerini idare eder, karmaşıklığı sever, baskı ve sınırlara tahammül edemezler.

Yaratıcı olmak için, dahi olmak gerekmez. Yaratıcılık yeteneği çeşitli nedenlerle köreltilmiş olsa bile yaşam deneyimleri ve özel programlarla yeniden kazanılabilir, güdülenebilir ve geliştirilebilir. Yaratıcılık insanlara özgü ve doğuştan getirilen bir yetidir. Her birey yaratıcı olma şansına sahiptir, az ya da çok, yaratıcı davranış sergileyebilir. Bireylerin sahip olduğu yaratıcı düşünce ve davranışlardaki yoğunluğun farklılıkları kalıtıma, kültür ortamına, eğitim ve öğretime bağlı olarak değişir.

Yaratıcılığın ortaya çıkıp gelişmesi, çocuktan çocuğa farklılık gösterir. Her çocuğun yaratıcılığı kendine özgü bir özellik gösterir. Onu kendi özellikleri içinde değerlendirmek gerekir.

Bebeklik döneminde, özellikle ilk yıllarda yaratıcılık annenin bebeği ile oynadığı oyunlar sırasında kendini gösterir. Yaratıcı davranışların ortaya çıkıp gelişmesinde en büyük rolü, bebeğin anne ve yerini tutan kişiyle olan ilişkisi oynamaktadır. Bebek konuşmadan önce elleriyle, kollarıyla şekiller çizerek sevincini, açlığını ve duygusal durumunu anlatmaya çalışır. 1 yaşındaki çocuk çevresindeki malzemeye tam anlamıyla egemen değildir. El çırpma, vurma, eşyaları atma gibi harekete dayanan oyunlar oynar. İki yaşında, nesnelere tanımaya, özelliğine göre kullanmaya ve çevresini keşfetmeye başlar. İki-dört yaşlarında çocuk, kültürel sembolleri öğrenir. Bu devrede çocuğun kelime hazinesi hızlı bir şekilde gelişir. Beş-altı yaşlarında çocuk, kültürel sembollerle oynamaktan hoşlanır. Sanatçı gibidir.

Çocuk hikâyeler yaratır, resimler çizer ve çeşitli yaşam biçimlerini dramatize eder. Çocukta tanıma, seçme, bağıntı kurma, onaylama ve anlam çıkarma yeteneklerinin tam olarak gelişmediği görülür. Altı-dokuz yaşlarında çocuk, el becerileri yönünden gelişmiştir. Çocuk ince işlerle uğraşır, bazı dekoratif ürünler yapar. Bu dönemde çocuk hala oyuncaklarla oynar. Dokuz-on iki yaşlarında çocuğun çözümsel davranışlarının geliştiği

görülür. Bu yıllarda çocuğun kendini anlatma gücüne olan güveni sarsılır. Yaratıcı etkinliklerde becerikli değildir. Sanatsal yaratma ilk kez on beş yaşında kendini gösterir. Anne baba ve eğitimcilerin, çocukların yaratıcılık gelişimini ve yaş düzeylerine göre gösterdikleri yaratıcı düşünme özelliklerini bilmesi, onlara rehberlik yapma açısından gereklidir. Çocukların özelliklerini bilen anne baba ve eğitimciler onları daha iyi anlar, ilişki kurar ve daha iyi eğitim verir. Yaratıcılık sevgi, güven ve özgürlük ortamında gelişir. Çocuğa çeşitli resimler verip yorumlatma, su bardağı gibi çok bilinen nesnelere için değişik kullanım yerleri düşünme vb. etkinlikler düzenlenebilir.

Çocuğu yaratıcılığa yönelten etkinlikleri planlarken pahalı oyuncaklara gerek yoktur. Tahtaların, kovaların, şişelerin, eski giyim eşyalarının, çevredeki çeşitli materyallerin kullanılması, yaratıcılığı desteklemede daha önemlidir. Çocukların kendi kendine yapıp bozarak, takarak, üst üste koyarak, oynayabileceği oyuncaklar verilerek ve bu oyuncaklarla yeni ürünler, eserler yaratmasını sağlayan etkinlikler ve ortamlar sunulmalıdır. Çıkan ürünlerdeki yenilik, orijinallik yani yaratıcılık pekiştirilmelidir. Çocuklara böyle imkânlar sunarak, etkinlikler planlayarak yaratıcılıklarını desteklemek mümkündür.

2.3. Okul Öncesi Dönemde Bilişsel Eğitimin Önemi

İnsanın belki de en önemli özelliği bilişsel gücüdür. Bu gücüyle insan diğer canlılardan üstün hale gelerek, onları egemenliği altına alır. İnsan doğadaki her türlü şeyle başa çıkmaya çalışır, değerler üretir, teknolojiyi geliştirir, yaşamı kolaylaştırmaya ve anlamlı kılmaya çalışır. Bilişsel gelişimin temelleri çocuklukta atıldığı için bu da bize çocuklardaki bilişsel gelişimin neden önemli olduğu sorusuna yanıt veriyor. Çocukların bilişsel gelişiminde önemli olan, var olan bilgileri incelemeleri, denemeleri ve uygulamaya dönüştürmeleridir. Burada yetişkinlerin rolü de yadsınamaz bir öneme sahiptir. Bu nedenle

oluşturulacak çevre koşulları, verilen uyanların çeşitliliği ve kalitesi gibi konular çocukların bilişsel gelişimini en önce etkileyecek faktörlerdendir.

Çocuğun bilişsel özellikleri incelediğinde yetişkinlerden farklı olduğu görülmektedir. Çocukların kendine özgü bir dünya görüşleri ve düşünce yapıları vardır. Bilişsel sistem çevreden uyanlar alır, alınan bu uyanlar çocuk tarafından algılanır ve bellekte saklanır. Düşündüğünde algıladıklarını belleğinden çağırarak kullanır. Daha da iyi düşünmek için bilgileri kavramlaştırır ve genelleştirir. Sonuç olarak burada verilen uyanların ne kadar önemli olduğunu anlıyoruz. Sonuç olarak çocuk, aldığı uyanı genelleştirip tüm hayatında uyguluyor. Çocuğa vereceğimiz her türlü uyanın çocuk tarafından algılanıp, saklanıp daha sonra hayatının farklı alanlarında bunu kullanacağını unutmamalıyız. Aslında burada, vereceğimiz uyanın kalitesinin ne kadar önemli olduğunu bir kez daha anlıyoruz. Bir de şu var ki, çocuğa hiç bir uyan sağlamadığımızda da çocuğun gelişimi için hiç bir şey yapmadığımızı görüyoruz. Uyan olmadığında çocuğun anlama, algılama, belleğinde saklama, kavramlaştırma ve genelleştirerek hayatında uygulama gibi birçok beceriden yoksun kalacağını unutmamalıyız.

Çocukların Bilişsel Gelişimini Destekleyecek Etkinliklerde Dikkat Edilecek Hususlar:

- Birden fazla sonuç çıkabilecek etkinlikler düzenlenmeli.
- Etkinlikler ve ortaya çıkan ürünler hakkında çocukla konuşulmalı.
- Kuralları belirli etkinlikler olmalı.
- İçinde bulunulan her ortamı ve her malzemeyi çocuğun gelişimi için bir fırsat olarak kullanılmalı.
- Çocukların yanlışlarına rağmen yeniden denemeleri sağlanmalı.
- Çocuklara model olunmalı, yaratıcılıklarını keşfetmeleri sağlanmalı.
- Etkinlikleri yaşarken eğlencede kullanılmalı.

- Çeşitli kavramlarla karşılaşmasına ve kavramları birbirleriyle ilişkilendirmesine yardımcı olunmalı.
- Çocukların kendilerini görmeleri sağlamalı.
- Taklit etme ve rol yapmayı kullanılmalı.

2.4. Okul Öncesi Eğitimde Fen Eğitimin Amacı

İnsanı insan yapan özelliklerden biri de bilişsel gücüdür. Bu gücüyle diğer canlılardan üstün hale gelerek, onları egemenliği altına alır. Doğayla başa çıkmaya çalışarak, kültürel değerler üretir, teknolojiyi geliştirerek, yaşamı kolaylaştırır ve anlamlı kılar. Eğitim de insanın biliş gücünü geliştirmeye rehberlik eder.

Biliş, ileri zihinsel süreçleri içerir. Zihinsel süreçler; dikkat, algı, bellek, dil gelişimi, okuma ve yazma, problem çözme, anımsama, düşünme, akıl, yaratıcılık vb. kapsayan geniş bir terimdir. Bilişsel gelişim; doğumundan başlayarak, çevremizdeki dünyayla etkileşimimizi sağlayan ve dünyamızı anlamamızı yarayan bilginin edinilip kullanılmasına, saklanmasına, yorumlanarak yeniden düzenlenmesine, değerlendirilmesine yardım eden, bütün zihinsel süreçleri içine alan bir gelişim alanıdır. Birey, zihinsel süreçlerde hem nitelik hem de içerik açısından giderek yetkinleşir. Bu gelişimin önemli bir ögesi olan bilgi kazanma yöntemiyle, zihinsel etkinlikler arasında sıkı bir ilişki vardır. Bilişsel gelişim çocuğun gördüğü, duyduğu, dokunduğu tattığı nesnelere hakkında düşünmesini ifade eder. Bu düşüncenin içerdiği konular, etki tepki ilişkisini, olaylardaki ardışıklığı, nesnelere arasındaki benzerlik ve farklılığı anlamak, objeleri kategorize edebilmek, mantık yürüterek cevaplamayı içerir. Bilişsel gelişimin amacı; soyut şekilde akıl yürütme, varsayımsal durumlar hakkında mantıksal düşünme, kuralları karmaşık ve daha yüksek yapıda örgütlenme olarak görülür.

Piaget'e göre bilişsel gelişim, organizmanın doğumdan ölümüne kadar farklı basamaklardan geçerek düzenli olarak niteliksel bir değişim içine girmesi olarak tanımlanır. Bilişsel gelişim de çocukların kendi bilgilerini incelemeleri, denemeleri ve uygulamaya dönüştürmeleri önemlidir. Burada yetişkinlerin rolü de çok önemlidir. Erken çocukluk döneminde çocuğun bilişsel özelliklerini incelediğimizde yetişkinlerden farklıdır. Çocukların kendine özgü bir dünya görüşleri ve düşünce yapıları vardır.

Bilişsel sistem çevreden girdiler alır. Girdileri algılar, algıladıklarını belleğinde saklar. Düşündüğünde algıladıklarını belleğinden çağırarak kullanır. Daha da iyi düşünmek için bilgileri kavramlaştırır ve genelleştirir. Yeni düşüncelerle çıktılar verir. Çıktılardan dönüt alır. Aldığı dönütlerle bilişsel gücünü geliştirir. Farklı girdiler aldığı anda, dengeleme yapar.

2.4.1.Okul Öncesi Eğitimde Fen Eğitiminde Öğretmenin Rolü

Öğretmen özellikleri okul öncesi eğitimin niteliğini ve çocuğun gelişimini etkileyen en temel belirleyicilerden biridir. Çocuklar sadece değer gördükleri, sevildiklerinden emin oldukları ve kendilerini güvende hissettikleri destekleyici ortamlarda keşfederler ve sunulan öğrenme fırsatlarını değerlendirirler. Bu destekleyici ortamın en önemli bileşeni ise öğretmen ile çocuk arasında kurulan tutarlı ve güvenli ilişkidir.

Öğretmen, her çocuğun farklı gelişimsel ve bireysel özellikleri olduğunu ve farklı yeterliliklere sahip olduğunu daima aklında tutmalıdır. Öğretmen, çocuk ile tutarlı ve güvenli bir ilişki geliştirdiğinde, çocuğun sahip olduğu yeterliliklerin farkında olduğunda ve bu yeterlilikleri dikkate alarak çocuğa yeni öğrenme deneyimleri sunduğunda çocuğun gelişimini desteklemiş, toplumsal yeterliliğini arttırmış ve gelecekteki okul başarısını olumlu yönde etkilemiş olur.

Öğretmen çocuğun var olan yeteneklerini geliştirmesine ve yeni beceriler edinmesine destek olmak için etkinlikler sırasında sonuçtan ziyade sürece önem vermeli,

çocuğun çabalarına odaklanmalı, bu çabaları takdir etmeli, çocuğa iyi bir model olmalı ve yeni öğrenme fırsatları yaratmalıdır. Öğretmen tüm bu yaklaşımları oyun sırasında veya yapılandırılmış etkinliklerde kullanabilmelidir. Aynı şekilde öğretmenin öğrenme ortamını gelişimi destekleyici bir şekilde düzenlemesi, çocuğu keşfetmeye isteklendirmek için belirli aralıklarla güncellemesi ve bireysel, küçük grup veya büyük grup etkinliklerinde her çocuğun kazanımlara ulaşmasına yardımcı olmak için fırsat eğitimine yer vermesi oldukça önemlidir.

Bilişsel Gelişim ile ilgili eğitimi temelde ailede başlamakla birlikte, ilk planlı okul öncesi eğitim kurumunda verilmeye başlanmaktadır (Çağlar,1991, s.128). Öğretmen ise bu eğitim ortamında anahtar rol oynamaktadır.

Bilişsel Gelişim eğitimi için ilk gerekli olan şey öğretmenin çocukların neleri yapabildikleri konusunda bilgi sahibi olmasıdır. Öğrenme çocuğun hava, su, toprak, tohum, mıknatıs, hayvanlar, güneş ışığı, renkler, şekiller, aletler, kıyafetler, yiyecekler veya diğer günlük nesnelere karşılaştıkları her yerde başlayabilir. Öğretmenin amacı, çocukların tahmin yeteneklerini artırmak olmalıdır.

Bunun için öğretmenler çocuklara soru sorma, gözleme odaklanma, deney yapma ve fikirlerini söylemesi için uygun ortamlar yaratmalıdır. Öğretmenler çocukların bilimsel bilgilerini ve düşünme becerilerini geliştirmek için onların meraklı yapılarından ve tahmin etme becerilerinden yararlanmalıdır.

Dikkatleri çok kısa süreli olan okul öncesi dönem öğrencilerinin etkinliklere daha uzun süreli katılımlarının sağlanması için öğretmenlere büyük sorumluluklar düşmektedir (Yaşar, 1993, s.140). Gösterilecek her türlü yakın ilgi, onların fen dersine karşı olumlu tutum geliştirmelerinde son derece önemli olacaktır. Öğretmen, çocukların bilgiye kendi kendilerine yaparak-yaşayarak ulaşabilecekleri zengin uyarıcılarla dolu öğrenme ortamlarını, onların ilgi ve yeteneklerini göz önüne alarak düzenlemekle ve bu ortamlar

içerisinde yeni bilgileri öğrenmelerine, eksik olanları tamamlamalarına, yanlış olanları düzeltmelerine yardımcı olmakla sorumludur (Demiriz, 2001, s.86).

Okulöncesi dönem çocukları, yapıları ve içinde buldukları gelişim döneminin özellikleri nedeniyle, pasif olarak dinleyerek bir şeyler öğrenmek istemezler. Öğretmenin, sınıfta anlattıkları ile günlük yaşantı arasında sürekli olarak bağ kurması ve sürekli olarak aktif tutması gerekmektedir. Erken çocuklukta fen öğretiminde; öğretmenlerden bilimsel ilkeleri ya da kavramları açıklamaları beklenmez ama çocukların deneyim kazanmaları için onlara uygun fiziksel ve sosyal çevreleri hazırlamaları gereklidir. Bununla birlikte okul öncesi öğretmenlerinin fen öğretimindeki temel rolü çocukların ölçme, gözlem ve deney yapma gibi fen becerilerini eğlenceli olarak sunarak, onlara rehberlik etmektir.

Etkili bir öğretimle, öğrencilerin çevrelerini yakından tanımaları, hipotez kurmaları, tahminde bulunmaları, keşfetmeleri, deneyerek, yaparak öğrenmeleri, muhakeme etmeleri ve yorum yapabilme becerileri öğrencilere kazandırılmaktadır. Böylece bilişsel eğitim öğretimi için önemli olan ve öğretimin her kademesinde öğrencilere kazandırılmaya çalışılan bilimsel süreç becerileri öğrencilere kazandırılarak, bir davranış haline getirmeleri sağlanmaktadır. Bu becerilerin kazandırılmasında en önemli görev okul öncesi öğretmenlerine düşmektedir.

Okul öncesinde etkinlikleri sadece çocukların değil aynı zamanda öğretmenin de öğrendiği ve yeni deneyimler edindiği etkinliklerdir. Dolayısıyla öğretmen sınıf içinde bilgi otoritesi olarak görülmemeli, deneyim kazanmada yol gösterici olarak görülmelidir.

Öğretmen erken çocuklukta eğitime bir etkinlik olarak bakmamalı ve eğitimini bilginin değerli bir kaynağı ve bir araştırma süreci olarak ele almalıdır. Araştırmama ve sorgulama yeteneklerini geliştirebilmelidir.

Kısacası, öğretmen iyi bir gözlemci olup, çocukların ihtiyaç duydukları her an onları bu tür etkinliklere yönlendirebilmeli ve her konuda sorular sorarak, gözlem, inceleme, araştırma ve sorgulama yeteneklerini geliştirebilmelidir.

2.5. Okulöncesi Eğitim Ortamı ve Bilişsel Gelişime Katkıda Bulunan Öğrenme Merkezleri

Bir okul öncesi eğitim kurumunun, çocukların eğitimsel gereksinimlerini karşılar nitelikte tasarlanmış olması oldukça önemlidir. İyi tasarlanmış eğitim ortamları çocukların etkin öğrenmelerini destekler ve yaratıcı problem çözme becerilerini geliştirir. Dikkatli ve özenli planlanmış eğitim ortamları eğitim programlarının başarıya ulaşmasında büyük önem taşır. Bu eğitim programının amacına uygun şekilde planlanabilmesi ve uygulanabilmesi için eğitim ortamlarının öğrenme merkezlerini içerecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

2.5.1. Öğrenme Merkezleri;

Öğrenme merkezleri günlük eğitim akışında yer alan etkinliklerde ele alınan kazanım ve göstergeler doğrultusunda seçilmiş farklı materyalleri barındıran, birbirlerinden dolap, pano, farklı renkte halılar, yer döşemeleri ya da yere yapıştırılan bantlar gibi malzemelerle ayrılmış olan oyun alanlarıdır. Merkezler sınıf içinde özelliklerine göre yerleştirilmelidir. Örneğin daha hareketli oyunlar oynanabilen blok merkezinin kitap merkezinden mümkün olduğunca uzak bir yerde düzenlenmesi farklı ilgi alanlarında bulunan çocuklara rahatlık sağlayacak, sınıf düzeninin sağlanmasına da doğal yoldan yardımcı olacaktır.

Öğretmen, öğrenme merkezlerinde sınıfın fiziksel özelliklerini ve çocuk sayısını dikkate alarak, çocukların bireysel gereksinimlerine ve ilgilerine yönelik düzenlemeler

yapar. Oluşturulan merkez sınırları, uygun etkileşimlerin bir alandan diğer alana kolaylıkla taşınabilmesi ve çocukların değişken ilgilerini yanıtlayabilmesi için esnek olmalıdır.

Bunun yanı sıra var olan öğrenme merkezleri; kazanımlara uygun olarak yeni materyaller eklenmesi, bazı materyallerin kaldırılması, bazılarının da tekrar yerine konması şeklinde güncellenmelidir. Böylece çocukların materyallere olan ilgileri canlı tutulabilir. Öğrenme merkezlerinin düzenlenmesinde çocukların da fikirlerinin alınması, sınıfı benimsemelerine ve aldıkları sorumlulukları yerine getirmelerine destek olacaktır. Bir sınıfta kaç merkez olacağını sınıftaki çocuk sayısı ve sınıfın fiziksel koşulları belirler.

Her merkezde oynayacak çocuk sayısını ise sınıftaki merkezlerin sayısı, merkezlerin büyüklüğü ve materyallerin yeterliliği belirler. Belirli bir öğrenme merkezinde oynayacak çocukların sayısı ile ilgili olarak ortaya çıkabilecek bir anlaşmazlık durumunda öğretmen oyun oynama süresine sınır getirebilir. Örneğin dramatik oyun merkezi ilgi çekici materyalleri nedeniyle çocukların hepsinin aynı anda oynamak istedikleri bir bölüm olabilir. Öğretmen burada bir çalar saat bulundurabilir ve uygun bir süreye ayarlayarak çocukların bu merkezden dönüşümlü olarak yararlanmasını sağlayabilir. Çocuklar bu kuralı içselleştirdiklerinde, saat çaldığında malzemeleri toplayarak dramatik oyun merkezini bir sonraki gruba herhangi bir uyarı olmadan bırakacaklardır.

Okul öncesi eğitim kurumlarında her zaman bulunması gereken merkezler; blok, kitap, müzik, sanat, fen ve dramatik oyun merkezleridir. Sınıfta bulunan merkezlerin adlarının ve sembollerinin bulunduğu, farklı renklerde kartlar hazırlanarak ait olduğu merkezde çocukların görebileceği bir yere asılmalı ya da yapıştırılmalıdır. Örneğin kitap merkezi için üzerinde kitap/kitap okuyan çocuk resmi bulunan bir kart ya da sanat merkezi için üzerinde palet ve boya fırçalarının resmi bulunan bir kart hazırlanabilir. Öğretmen gerekli zaman ve durumlarda seçilen temalara uygun olarak bir süreliğine yeni merkezler de oluşturabilir. Örneğin özel gün ve haftalardan Kızılay haftasına girildiyse, Kızılay

etkinliklerini çağrıştıran materyalleri barındıran bir merkez oluşturulabilir ya da sınıfta kardeşi olan bir çocuk varsa bebekler ve gereksinimlerinin yer aldığı bir merkez hazırlanabilir. Bunun yanı sıra çocukların banka, postane, restoran, sağlık kurumları, alışveriş mağazaları vb. yerlerde yaşam becerilerini bağımsızca geliştirip uygulayabilecekleri farklı merkezler de hazırlanabilir. Geçici bir süre için oluşturulan bu merkezler çocukların ilgisine göre iki ya da üç gün, bazen de bir hafta boyunca sınıfta yer alabilir.

Öğretmen, öğrenme merkezlerini çocuklar sınıfa gelmeden önce hazırlar. Güne başlama zamanı sonunda tercih ettikleri merkezlerde oynamaları için çocuklara rehberlik eder. Öğrenme merkezini seçen çocuk ilgi ve isteği doğrultusunda etkinliğini sürdürür, çalışmasını bitirdiğinde bir merkezden diğerine geçebilir. Öğretmen, çocuklar merkezdeyken kendisi de sürece katılarak gözlem yapar ve çocukları ve eğitim planını değerlendirebilmek için çocukların çoğunlukla hangi merkezleri ve hangi arkadaşlarıyla oynamayı tercih ettiğini bireysel olarak not defterine kayıt eder. Çocukların çeşitli deneyimler yaşayıp farklı kazanımlara ulaşabilmesi için onları diğer günlerde değişik merkezlere yönlendirmeye özen gösterir. Bunun yanı sıra merkezlerde farklı arkadaşlarıyla da oynamalarına dikkat eder.

Aşağıda her zaman bulunması gereken öğrenme merkezlerinin tanımı ve amacı açıklanarak bulunması gereken materyaller belirtilmiştir:

2.5.1.1. Blok Merkezi:

Çocukların yaşadıkları ortamlarda yer alan farklı boyut, şekil ve renkteki figürleri ve bunlar arasındaki ilişkileri fark etmesine ve farklı figürler kullanarak yapı-inşa oyunları aracılığıyla yaratıcılıklarını kullanmasına olanak tanıyan bir merkezdir. Bu merkez için geniş bir alana ihtiyaç vardır ve çocuklar hareketli olup çok ses çıkarabilecekleri için sessiz olunması gereken merkezlerden uzak olmalıdır.

Materyaller: Farklı materyallerle (ahşap, köpük, plastik, kâğıt, karton) yapılmış bloklar, içi boş bloklar, minyatür hayvan figürleri (çiftlik hayvanları, yabani hayvanlar, evcil hayvanlar) insan figürleri (itfaiyeci, polis, asker vb. figürleri), kamyonet ve arabalar, farklı eğimlerdeki rampalar, yol-sokak-bina-trafik işaret ve levhaları, legolar, ev figürleri, farklı renklerde kâğıt ve kartonlar, tekerlekler, kâğıt havlu-tuvalet kâğıdı ruloları, farklı boyutlarda kutu-kartonlar (süt, meyve suyu vb kutu-kartonları), figür ve blokların içine konabileceği kutu ve sepetler vb. bulundurulabilir.

2.5.1.2. Kitap Merkezi:

Çocukların okuma-yazma etkinliklerine ve kitaplara karşı olumlu tutumlar geliştirmesini sağlamayı, dil ve iletişim becerilerini desteklemeyi amaçlayan bu öğrenme merkezinin rahat, aydınlık ve görece sessiz bir mekânda olmasına özen gösterilmelidir. Bu merkez çocukların basılı materyalleri inceleyebileceği, bazen masada bazen bir mindere uzanarak kitap/dergi vb. bakabileceği bir alandır.

Materyaller: Çocukların ulaşabileceği yükseklikte kitaplık-raflar, resimli kitaplar, sandalye-koltuk, minderler, masa, broşürler, dergiler, ansiklopediler, atlaslar, kataloglar, çalışma defteri, farklı boyutlarda resimli kartlar, yazılı materyaller, gazete, farklı temalara uygun olarak hazırlanmış afişler, ABC kitapları, kumaş kitaplar, çocukların hazırladığı kitaplar, haritalar, büyüteçler, restoran menüleri, telefon rehberi, hikâye ve masal kahramanlarının maketleri, üç boyutlu resimli kitaplar, hikâyelerin anlatıldığı CD'ler, bilgisayar, yansı cihazı, masa lambası, bilmece kitapları ya da kartları, boyama kitapları, tekerleme, şiir kitapları, biyografiler ve kavram kitapları, bellek kartları, kavram oyuncakları vb. bulundurulabilir.

2.5.1.3. Müzik Merkezi:

Çocukların müzik ile ilgili bilgi ve becerilerini destekleyerek deneyim kazanmalarını sağlayan etkinliklerin yapıldığı bir öğrenme merkezidir. Okul öncesi eğitim kurumunda müzik merkezinin olması, çocukların hem erken dönemde müzik eğitimiyle ilgili bireysel bilgi ve becerilerinin oluşmasını ve gelişmesini sağlayacak hem de genel müzik kültürünün oluşmasına katkıda bulunacaktır. Bu merkezde özellikle gerekli çalgı ve araç-gereçlerin bulundurulması ve bunların hem çocuklar hem de öğretmenler tarafından etkin bir şekilde kullanılması, ritim duygusunun gelişebilmesi ve işitsel algının uyarılması açısından önemlidir. Çocuk bu merkezdeki çalgı ve araç-gereçler yardımıyla bilişsel, sosyal duygusal ve motor becerilerini artırmaya yönelik çalışmalar da yapabilecektir. Ayrıca öğretmen çocuklarla birlikte artık materyallerden farklı sesler çıkaran müzik araç ve gereçleri yapmaya da özen göstermelidir.

Müzik merkezinde bulunması gereken çalgı ve araç-gereçler:

Vurmalı çalgılar (Orff çalgıları):

- Ezgililer; glockenspiel, metalofon, ksilofon.
- Ezgisizler; ritim (tartım) çubuğu, kastanyet, marakas, agogo, çelik üçgen, ziller, davul, tef vb.

Öğretmenin kullanması için piyano, org, gitar, keman, blokflüt veya melodika, vb.

bulundurulmalıdır.

Çocuklarla kullanmak üzere CD çalar, klasik müzik CD'leri, çocuk şarkıları CD'leri ve müzik kitapları bulundurulmalıdır.

2.5.1.4. Sanat Merkezi:

Çocukların geçmiş deneyimleri ve öğrendiklerini temel alarak yeni fikirler ve özgün ürünler ortaya koymalarına olanak tanımayı amaçlayan, farklı malzemelerle

etkileşime geçerek keşifler yapabileceği ve farklı deneyimler yaşayabileceği bir merkezdir. Bu çalışmalar süresince çocukların estetik algıları ve manipülatif becerileri gelişir. Dönem başında ve daha küçük yaş gruplarında daha basit materyaller ile başlanması ve çocukların beceri düzeyleri arttıkça materyallerin de daha karmaşıklaşması gerekir. Çocukların ürettikleri ürünlerin çocukların göz hizasında ve çocuklar tarafından sergilenmesine özen gösterilmelidir.

Materyaller: Pastel boya, kuru boya, gazlı kalem, sulu boya, akrilik boya, tutkallı boya, beyaz kağıt, renkli fon kartonları, rulo kraft kağıtları, naylon poşetler, köpük (strafor) panolar, kumaş, cam, metal yüzeyler, düz taşlar, şişe kavanoz ve çeşitli büyüklükte karton kutular, kağıt bardaklar, desenli duvar kağıtları, kap kağıtları, gazete dergi, ahşap boyama materyalleri, her türlü kolaj (kesme yapıştırma) malzemeleri, değişik renk ve desende kağıtlar, alüminyum folyo, yoğurma materyali olarak oyun hamurları, kil, yapıştırıcı olarak beyaz (plastik) tutkal, makaslar, kağıt peçete ve ruloları, pipetler, kürdan, kumaş parçaları, renklendirilmiş pamuklar, şampuan şişeleri, ipler, düğmeler, alçı kalıpları, maskeler, makarnalar, boncuklar, resamlara ait tablolar ve reproduksiyonlar, kartpostallar, posterler, gezi fotoğrafları, müze broşürleri, çıkartmalar, resimli takvimler, çocukların yaptığı resimler, sergi panosu, sanat haberlerinin yer aldığı gazete ve dergiler, çocukların çektiği fotoğraflar, proje çalışmaları, koleksiyonlar, ülkeleri tanıtan resimler, çocuklar için önlük veya eski tişörtler, palet, tuval, baskı çalışmaları için; yaprak patates, çarşaf, süngerden kalıplar, fırçalar, şövaleler vb. bulundurulabilir.

2.5.1.5. Fen Merkezi:

Çocuklar dünyaya karşı içten gelen bir merak duyar ve çevrelerinde olup biteni öğrenmek isterler. Bu öğrenme merkezi çocukların merak duygusu ve öğrenme arzusunu uyarmayı ve çocukların yaşadıkları dünya hakkında yeni şeyler öğrenmelerini

desteklemeyi amaçlar. Çocukların bilimsel süreç becerilerini geliştirebilecekleri bu merkez, aydınlık ve rahat çalışılabilecek şekilde düzenlenmeli ve görece sessiz merkezlere yakın olmalıdır.

Materyaller: Standart ve standart olmayan duyu malzemeleri bulundurulabilir (örn: kum, su, pirinç, nohut, mısır farklı boyuttaki kaplara konabilir veya büyükçe bir kap farklı zamanlarda farklı malzemelerle doldurulabilir). Materyallerin gerçek nesnelere oluşmasına özen gösterilmelidir. Akvaryum, saat, takvim, cetvel, mezura, metre, hesap makinesi, kum saati, küre, harita, ülkeleri tanıtan resimler, büyüteç, mikroskop, stetoskop, bilgisayar, ayna, termometre, kronometre, pusula, dürbün, ip, lastik, rafya, kurdele, rüzgar gülü, mıknatıs, terazi, kuru yapraklar, taşlar, böcek koleksiyonları, ölçü kapları ve ölçü kaşıkları, bilim kitapları, slayt ve slayt makinesi, kamera, fotoğraf makinesi, fen ve doğa konusu ile ilgili fotoğraflar, afişler, filmler, belgeseller, insan vücudu modeli, iskelet modeli, diş modeli, evcil hayvanlar, evcil hayvan kafesleri, kuş yuvaları, hayvan tüyleri, bitkiler ve çimlendirme kapları, kum, kil, toprak, su, deniz kabukları, el feneri, saç kurutma makinesi, piller, teller, ampuller, radyo gibi elektrikli aletler, süzgeç, huni, plastik kaplar, kapaklar, kek kalıpları ve kovalar gibi çeşitli mutfak eşyaları, fasulye, nohut, mercimek gibi değişik baklagiller ve tohumlar, un, tuz, şeker, kabartma tozu, tutkal, mum, tebeşir, pamuk, tarak, farklı dokularda kumaşlar, makas, besin piramidi panosu, balonlar, naylon torbalar, çeşitli demir ve tahta çubuklar, röntgen filmleri gibi malzemeler bulundurulabilir. Sayı kartları, (karton, mukavvadan, tahtadan sayılar), eşleştirme kartları, boncuklu abaküs, üç boyutlu nesnelere (renkli kapaklar, kâğıt bardak), renkli kâğıtlar, çeşitli uzunluklarda materyaller (kalemler, pipetler, boyalar), toplar, balonlar, legolar, bloklar, yazı tahtası, yap-bozlar.

2.5.1.6. Dramatik Oyun Merkezi:

Oyun çocuğun tüm gelişim alanlarını destekler. Çocuklar dramatik/sembolik oyun sırasında nesnelere ve kişilerle etkileşimde bulunur ve nesnelere düşünce, durum ve diğer nesnelere temsil etmek için kullanırlar. Sembolik düşünmenin gelişimini destekleyen bu öğrenme merkezinde çocuğun farklı roller almasına, yeni keşiflerde bulunmasına, günlük yaşamdan olayları ve kişileri doğaçlama olarak canlandırmasına imkân sağlayan materyaller yer almaktadır. Bu merkez için çocukların serbestçe oyun oynamasını, birbirleriyle etkileşmesini ve farklı oyun senaryoları oluşturmasını destekleyecek genişlikte bir alan düzenlenmeli ve bu alanın sessiz olunması gereken merkezlerden uzak olmasına özen gösterilmelidir.

Materyaller: Kukla perdesi, çeşitli kuklalar (el kuklası, ipli kukla, parmak kuklası, çomak kukla vb.), maskeler, kostümler, şapkalar, şallar, atkılar, kurdeleler, tüller, eşarplar, çantalar, aksesuarlar, yapılandırılmış oyuncaklar (örn; evcilik oyuncakları, tamir malzemeleri vb.), minderler, çantalar, peruklar, eldivenler, kemerler, gözlükler, yağmurluklar, oyun evi, bloklar, çadır, sepetler, çeşitli tiyatro oyunlarının afişleri, posterler, maketler, minyatür oyuncaklar, çeşitli meslek gruplarına özgü materyaller, örn: steteskop, itfaiyeci miğferi, aşçı şapkası, tarak, ayna, bardaklar, oyuncak yemek takımı (tabak, çanak, kaşık, çatal), piknik sepeti, vazo ve çiçekler, boş kutular, süpürge, fırça, faraş, telefon, cep telefonu ve telefon rehberi, gazete, dergi, magazinler, defterler, kalemler, renkli kâğıtlar, kendinden yapışkan not kâğıtları, eski daktilo, klavye, önlükler, kablosu kesilmiş eski saç kurutma makinesi vb. bulundurulabilir.

Fen ve doğa köşesi düzenleme, çocukların fen ve doğa bilgilerini arttırmak ve deneyimler kazanmalarını sağlamak amacıyla yapılan etkinliklerin en önemlisini oluşturmaktadır. Fen ve doğa köşesi çocukların günlük yaşama ait deneyimler edindikleri, bilimsel düşünmenin gelişmesine hizmet eden bir bilim köşesidir. Bilim köşesine gelen

çocuklar, kolayca bu köşenin atmosferine girebilmeli, araştırabilmeli ve inceleyerek öğrenebilmelidir.

Okul öncesi eğitimde fen eğitimi keşif dolu olmalıdır. Çocuklar fen-doğa köşelerini kullanarak basit buluşlardan genellemelere gidebilir, sorularına kendileri cevap verebilirler (Dere ve Ömeroğlu, 2001, s.46). Fen köşeleri sınıfta planlı olarak çocukların bireysel ve grup çalışmalarında kullanılabilir (Şahin, 2000, s.86).

Fen-doğa köşesinde etkinliğe öğretmen aktif olarak katılır ve rehber, cevaplayıcı, yardımcı rolündedir. Çocuk gözlem, araştırma ve deney yaparken öğretmen de gözlem yapar, sorular sorar ve çocukların sorularına cevap verir. Çocuklar farklı kaynaklara ihtiyaç duyarsa bunları karşılar (Akt:Dere ve Ömeroğlu, 2001, s.48).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma modeli, evren, örneklem, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve çözümlenmesine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada “tarama modeli” kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ve halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan yaklaşımlardır.

Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde var olduğu gibi tanımlamaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez.

Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2005, s. 77-79).

2014-2015 eğitim öğretim yılında Denizli il merkezinde resmi ilkokullarda görevli ilkokul 1. Sınıf öğretmenlerinin gözlemlerine göre okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi için ilkokul 1. Sınıf öğretmenlerine uygulanan likert tipi ölçekle veriler toplanmıştır.

Ayrıca araştırmada ilişkisel tarama modeli de kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli; iki ya da daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir.

3.2. Evren ve Örneklem

Bir araştırma kapsamında çözümlenmesi düşünülen problem için gerekli olan verilerin elde edileceği ana kütle evren olarak düşünülebilir. Evren, bir çalışmayla ilgili verilerin veya ölçme sonuçlarının tümünün oluşturduğu küme ifadesi ile tanımlanmaktadır. Bir araştırma kapsamında yer alan evren sınıflandırıldığında iki türlü evrenden bahsedilebilir. Bunlardan birincisi sonlu evren ikincisi ise sonsuz evrendir. Sonlu evren, evreni oluşturan objelerin veya olayların herhangi bir bitim noktası söz konusu ise bu tür evrenler sonlu evren, aksi bir şekilde ise sonsuz evren olarak adlandırılmaktadır. Evrene ilişkin bir başka sınıflandırma ise büyük veya küçük evren şeklindedir. Büyük evren araştırmacıların ulaşamayacakları kadar büyüklükteki evren; buna karşılık araştırmacıların rahatlıkla tamamına ulaşabilecekleri büyüklükte olan evren ise küçük evren olarak adlandırılmaktadır.

Yukarıda verilen bilgiler paralelinde eldeki araştırma evrenini 2014-2015 eğitim öğretim yılında Denizli il merkezinde resmi ilkokullarda görevli ilkokul 1. Sınıf öğretmenlerinden toplam 110 öğretmenden oluşturmaktadır. Ancak araştırmada evreni oluşturan bireylerin tamamına ulaşılması olanağı bulunmadığı için evreni mümkün olan bütün yönleri ile temsil edebilme özelliğine sahip basit tesadüfi örneklem üzerinde çalışmalar yürütülmüştür.

Söz konusu evrende 546 ilkokul 1. Sınıf öğretmeni bulunmaktadır. Örneklem grubu evrende bulunan 230 kişiye ulaşılarak katılım sağlayanların ve anket sorularının tamamına cevap veren 110 ilkokul 1. Sınıf öğretmenidir.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları; Kişisel Bilgi Formu ve İlkokul 1. Sınıf öğretmenlerinin doldurduğu Bilişsel gelişimle ilgili kazanımlar, göstergeleri ve

açıklamalarına dair Gözlem Anket Formu olmak üzere iki ayrı formdan oluşmaktadır. Kişisel bilgi formu öğretmen kişisel bilgi formu 6 ve öğrenci kişisel bilgi formu 8 soru olmak üzere 14 sorudan oluşmaktadır. Bilişsel gelişimle ilgili kazanımlar, göstergeleri ve açıklamaları anketi ise 22 sorudan oluşmakta olup 1, 2, 3 ve 4 şeklinde puanlama şeklinde oluşturulmuştur. Bilişsel gelişimle ilgili kazanımlar, göstergeleri ve açıklamaları anketinden alınabilecek en düşük puan 21, en yüksek puan ise 88'dir. Alınan puanlar yükseldikçe Bilişsel gelişimle ilgili kazanımlar yükselir.

3.4.Verilerin Analizi

2014-2015 eğitim öğretim yılında Denizli il merkezinde resmi ilkokullarda görevli ilkokul 1. Sınıf öğretmenlerinin gözlemlerine göre okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeylerinin farklı değişkenler açısından irdelenmesi için ilkokul 1. Sınıf öğretmenlerine uygulanan ankete öğrencilerin verdikleri cevaplar ile elde edilen verilerin analizi veri toplama araçlarına verilen cevaplar kodlanarak tüm analizleri gerçekleştirebilecek SPSS 20 istatistik paket programına yüklenerek gerçekleştirilmiştir.

Araştırma sorusuna cevap vermek için hangi istatistiksel tekniğin kullanılacağına karar vermek amacıyla tek örneklem Kolmogorov Simirnov testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre ankete verilen cevapların normal dağılım göstermediği belirlenmiştir. $K-S(z)=1,613; p<0,05$)

Araştırma sorularına cevap bulmak amacıyla Nonparametrik tekniklerden Mann Whitney U ve Kruscal- Wallis H testleri kullanılmıştır.

Verilerin güvenilirliğini ve geçerliliğini belirlemek için yapılan güvenilirlik testinde Cronbach Alpha değeri 0,986 olduğundan verilerin güvenilirliği çok yüksek bulunmuştur.

Yorumlamalarda grup aritmetik ortalamaları ve “p” anlamlılık değeri dikkate alınmıştır.

Çalışmada 2014-2015 eğitim öğretim yılında Denizli il merkezinde resmi ilkokullarda görevli ilkokul 1. Sınıf öğretmenlerinin gözlemlerine göre okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeylerinin farklı değişkenlere göre belirlenmesinde, yorumlanmasında ve açıklanmasında ankette kullanılan 4'lü likert dereceleme ölçeğine uygun olarak aşağıda belirtilen puan aralıkları kullanılmıştır.

3.26-4.00	Çok Farklı
2.51-3.25	Farklı
1.75-2.50	Az Farklı
1.00-1.74	Fark yok

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde anketin uygulanması sonucu elde edilen verilerin istatistiki analizine ilişkin bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. İlk olarak araştırmaya katılan Öğretmen ve öğrencilere ilişkin kişisel bulgulara, ikinci olarak ise araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Kişisel Bulgular

Tablo 4.1.1.

Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Değişken	Kategori	n	%
Cinsiyet	Bayan	76	69,1
	Erkek	34	30,9

Tablo 4.1.1 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğretmenlerin % 69,1'inin bayan; % 30,9'unun erkek öğretmen olduğu görülmektedir. Buna göre katılımcı öğretmenlerden erkek öğretmenlerin bayan öğretmenlerin yarısından daha az olduğu görülmektedir.

Tablo 4.1.2.***Öğretmenlerin Yaş Durumu Dağılımı***

Değişken	Kategori	n	%	X	ss
Yaş	33 Yaş	4	3,6		
	39 Yaş	10	9,1		
	40 Yaş	31	28,2		
	45 Yaş	2	1,8		
	46 Yaş	6	5,5		
	47 Yaş	4	3,6	46,42	6,845
	48 Yaş	1	0,9		
	49 Yaş	2	1,8		
	50 Yaş	26	23,6		
	56 Yaş	24	21,8		

Tablo 4.1.2 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğretmenlerden; en fazla katılımcının 31 tane ile (% 28,2) 40 yaşında olduğu ve bunu 26 katılımcı ile (% 23,6) 50 yaşında olanların takip ettiği görülürken en az katılımcının ise 1 katılımcı ile (% 0,9) 48 yaşında olduğu görülmüştür. Ayrıca katılımcıların yaş ortalamasının 46,42 olduğu ve standart sapmasının 6, 845 olduğu görülmektedir.

Tablo 4.1.3.***Öğretmenlerin Hizmet Süresine-Kıdeme Göre Dağılımı***

Değişken	Kategori	n	%	X
Hizmet Süresi (Kıdem)	6 Yıl	2	1,8	23,02
	9 Yıl	2	1,8	
	18 Yıl	56	50,9	
	19 Yıl	10	9,1	
	22 Yıl	1	0,9	
	25 Yıl	4	3,6	
	26 Yıl	6	5,5	
	27 Yıl	2	1,8	
	28 Yıl	3	2,7	
37 Yıl	24	21,8		

Tablo 4.1.3 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğretmenlerden 56 tanesinin (% 50,9) 18 yıl, 24 tanesinin (% 21,8) 37 yıldır öğretmen olduğu görülmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerin öğretmenlikte görev süresi ortalamasının 23,02 yıl olduğu görülmektedir. Buradan hareketle katılımcı öğretmenlerimizin öğretmenlik mesleğinde uzun yıllardır görev yaptığı ve tecrübeli olduğu görülmektedir.

Tablo 4.1.4.***Öğretmenlerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı***

Değişken	Kategori	n	%
Eğitim Durumu	Ön Lisans	34	30,9
	Lisans	76	69,1
	Yüksek Lisans	0	0

Tablo 4.1.4 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğretmenlerden 76 tanesi (% 69,1) Lisans mezunu olduğu, 34 tanesi (% 30,9) Ön Lisans mezunu olduğu görülürken hiç Yüksek Lisans mezunu öğretmenin olmadığı görülmektedir. Öğretmenlerin büyük kısmının lisans mezunu olduğu ve genel olarak eğitim düzeyinin yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4.1.5.***Öğretmenlerin Çalıştığı Okul Adına Göre Dağılımı***

Değişken	Kategori	n	%
Okul Adı	Karahayit İlkokulu	34	30,9
	Zaferiye Abalıoğlu İlkokulu	3	2,7
	Osman Özgür İlkokulu	16	14,5
	Merkez İlkokulu	57	51,8

Tablo 4.1.5 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğretmenlerden 57 tanesi (% 51,8) Merkez İlkokulunda, 34 tanesi (% 30,9) Karahayıt ilkokulunda, 16 tanesi (% 14,5) Osman Özgür İlkokulunda çalışırken en az katılımın ise 3 öğretmenle (%2,7) Zaferiye Abalıoğlu İlkokulunda öğretmen olduğu görülmektedir.

Tablo 4.1.6.

Öğretmenlerin En Son Mezun Olduğunuz Okuldan Mezun Olma Yılına Göre Dağılımı

Değişken	Kategori	n	%
Mezuniyet Yılı	1978	24	21,8
	1987	3	2,7
	1988	8	7,3
	1989	24	21,8
	1992	1	0,9
	1997	46	41,8
	2003	2	1,8
	2004	2	1,8

Tablo 4.1.6 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğretmenlerden en fazla katılımcının 46 tanesi (% 41,8) 1997 yılında mezun olduğu, 24'er tanesi (% 21,8) 1978 ve 1989 yıllarında mezun olanların oluşturduğu ve en az katılımın ise 1 tane ile (% 0,9) 1992 yılında mezun olduğu görülmektedir.

Tablo 4.1.7.***Öğrencilerin Okulöncesi Eğitim Alma Durumuna Göre Dağılımı***

Değişken	Kategori	n	%
Öğrencilerin Okulöncesi Eğitim Alma Durumu	Aldı	67	60,9
	Almadı	43	39,1

Tablo 4.1.7 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğrencilerden 67 tanesi (% 60,9) “okulöncesi eğitim almış”, 43 tanesi (% 39,1) “okulöncesi eğitim almamış” şeklinde görülmektedir. Katılımcı öğrencilerin çoğunluğunun okulöncesi eğitim alan öğrencilerden oluştuğu görülmektedir. Buradan okulöncesi eğitime olan ilginin fazla olduğu da söylenebilir.

Tablo 4.1.8.***Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı***

Değişken	Kategori	n	%
Cinsiyet	Kız	61	55,5
	Erkek	49	44,5

Tablo 4.1.8 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğrencilerden 61 tanesinin (% 55,5) kız; 49 tanesinin (% 44,5) erkek öğrenci olduğu görülmektedir. Buna göre katılımcı öğrencilerden kız öğrencilerin erkek öğrencilerin fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 4.1.9.***Öğrencilerin Kardeş Sayısı Dağılımı***

Değişken	Kategori	n	%
Kardeş Sayısı	1	22	20,0
	2	46	41,8
	3	37	33,6
	4	5	4,5

Tablo 4.1.9 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğrencilerden; en fazla katılımcının 46 öğrenci ile (% 41,8) 2 kardeşi olduğu ve bunu 37 katılımcı öğrenci ile (% 33,6) 3 kardeşi olanların takip ettiği görülürken en az katılımcı öğrencinin ise 5 katılımcı öğrenci ile (% 4,5) 4 kardeşi olduğu görülmüştür.

Tablo 4.1.10.***Öğrencilerin Kaçınıcı Çocuk Durumuna Göre Dağılımı***

Değişken	Kategori	n	%
Öğrencilerin Kaçınıcı Çocuk Olduğu	1.	44	40,0
	2.	40	36,4
	3.	24	21,8
	4.	2	1,8

Tablo 4.1.10 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğrencilerden 44 tanesinin (% 40,0) 1. çocuk, 40 tanesinin (% 36,4) 2. çocuk, 24 tanesinin (% 21,8) 3. çocuk ve 2

tanisinin (% 1,8) 4. çocuk olduğu görülmektedir. Buradan hareketle katılımcı öğrencilerimizin büyük bir bölümünün 1. ve 2. çocuk oldukları görülmektedir.

Tablo 4.1.11.

Öğrencilerin Anne Baba Meslek Dağılımı

Değişken	Kategori	n	%
	Anne: İşçi; baba: İşçi	41	37,3
Anne Baba	Anne: Memur; baba: Memur	43	39,1
Meslek Dağılımı	Anne: Memur baba: İşçi	9	8,2
	Anne: İşçi; baba: Memur	17	15,5

Tablo 4.1.11 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğrencilerden 41 tanesinin (% 37,3) Anne: işçi; baba: işçi, 43 tanesinin (% 39,1) Anne: memur; baba: memur, 9 tanesinin (% 8,2) Anne: memur, baba: işçi ve 17 tanesinin (% 15,5) Anne: işçi; baba: memur olarak çalıştığı görülmektedir

Tablo 4.1.12.

Öğrencilerin Anne Baba Çalışma Durumu Dağılımı

Değişken	Kategori	n	%
Anne Baba	Çalışıyor	94	85,5
Çalışma Durumu	Çalışmıyor	16	14,5

Tablo 4.1.12 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğrencilerin anne baba çalışma durumu % 85,5'inin "çalışıyor"; % 14,5'inin "çalışmıyor" şeklinde olduğu görülmektedir. Buna göre anne baba çalışma durumu büyük oranda çalışmakta olduğu görülmektedir.

Tablo 4.1.13.***Öğrencilerin Anne Baba Özel Durumu Dağılımı***

Değişken	Kategori	n	%
Anne Baba	Ayrı	5	4,5
Özel Durumu	Birlikte	105	95,5

Tablo 4.1.13 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğrencilerin anne baba özel durum dağılımına bakıldığında % 4,5'inin ayrı; % 95,5'inin birlikte olduğu görülmektedir. Buna göre katılımcı öğrencilerin ailelerinin büyük bir kısmının beraber-birlikte olduğu görülmektedir.

Tablo 4.1.14.***Öğrencilerin Kendilerine Ait Oda Durumu Dağılımı***

Değişken	Kategori	n	%
Öğrencilerin Kendilerine	Var	49	44,5
Ait Oda Durumu	Yok	61	55,5

Tablo 4.1.14 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğrencilerin % 44,5'inin kendisine ait odasının olduğu; % 55,5'inin kendisine ait odasının olmadığı görülmektedir. Buna göre katılımcı öğrencilerden kendisine ait odası olan öğrencilerin kendisine ait odası olmayanlardan fazla olduğu görülmektedir.

Aşağıda araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgular sırası ile ele alınmakta ve analiz ve yorumlar yapılmaktadır.

4.2. Alt Problemlere İlişkin Bulgular

“Denizli il merkezinde resmi ilkokullarda görevli ilkokul 1. Sınıf öğretmenlerinin okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeylerinin incelenmesi (Denizli İli Merkez İlçeleri Örneği)” adlı bu çalışmada “Denizli’de merkez ilçelerinde ilkokul 1. Sınıf öğrencilerinden okulöncesi eğitim almış olanlarla okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin bilişsel gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeylerinin ne düzeydedir?” ve “Denizli’de merkez ilçelerinde ilkokul 1. Sınıf öğrencilerinden okulöncesi eğitim almış olanlarla okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin bilişsel gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri; cinsiyetlerine, kardeş sayısına, ailenin birlikte/ayrı yaşama durumuna ve öğretmenlerin görev yaptıkları okullara göre değişmekte midir?” olmak üzere 2 alt probleme ilişkin bulgulara ve analize yer verilmiştir.

4.2.1. 1. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi “Denizli il merkezinde görev yapan ilkokul öğretmenleri görüşlerine göre okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri nedir?” biçiminde belirlenmişti.

Bu alt probleme cevap verebilmek amacıyla toplanan veriler analiz edilerek Tablo 4.2.1’de gösterilen veriler elde edilmiştir.

Tablo 4.2.1. 1.

Okulöncesi Eğitim Almış / Almamış Öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile İlgili Kazanım ve Göstergelerin Kazanılma Düzeylerinin Analizi

Önergeler	n	$\bar{X}$	SS	Katılım Düzeyi
Kazanım 21. Atatürk'ü tanır.	110	3,3	0,79	Çok Farklı
Kazanım 13. Günlük yaşamda kullanılan sembolleri tanır.	110	3,28	0,89	Çok Farklı
Kazanım 4. Nesnelere sayar.	110	3,27	0,9	Çok Farklı
Kazanım 22. Atatürk'ün Türk toplumu için önemini açıklar.	110	3,26	0,83	Çok Farklı
Kazanım 16. Nesnelere kullanarak basit toplama ve çıkarma işlemlerini yapar.	110	3,23	0,98	Farklı
Kazanım 5. Nesne ya da varlıkları gözlemler.	110	3,22	0,86	Farklı
Kazanım 10. Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.	110	3,04	0,88	Farklı
Kazanım 15. Parça-bütün ilişkisini kavrar.	110	3,04	0,94	Farklı
Kazanım 2. Nesne/durum/olayla ilgili tahminde bulunur.	110	3,02	1	Farklı
Kazanım 3. Algıladıklarını hatırlar.	110	3,01	0,96	Farklı
Kazanım 14. Nesnelere örüntü oluşturur.	110	2,99	1	Farklı
Kazanım 17. Neden-sonuç ilişkisini kurar.	110	2,98	1,06	Farklı
Kazanım 1. Nesne/durum/olaya dikkatini verir.	110	2,96	1,01	Farklı
Kazanım 19. Problem durumlarına çözüm üretir.	110	2,93	1,01	Farklı
Kazanım 11. Nesnelere ölçer.	110	2,85	0,98	Farklı
Kazanım 18. Zamanla ilgili kavramları açıklar.	110	2,78	0,96	Farklı
Kazanım 10. Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.	110	3,04	0,88	Farklı
Kazanım 15. Parça-bütün ilişkisini kavrar.	110	3,04	0,94	Farklı

Kazanım 2. Nesne/durum/olayla ilgili tahminde bulunur.	110	3,02	1	Farklı
Kazanım 3. Algıladıklarını hatırlar.	110	3,01	0,96	Farklı
Kazanım 14. Nesnelere örüntü oluşturur.	110	2,99	1	Farklı
Kazanım 17. Neden-sonuç ilişkisi kurar.	110	2,98	1,06	Farklı
Toplam	110	3,07	0,81	Farklı

Denizli il merkezinde görev yapan ilkököl 1. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeylerine ilişkin algıları 22 madde ile ölçülmüştür.

Tablo 4.2.1.1'e dikkatle incelendiğinde ve yapılan inceleme ve analiz sonucunda ilkököl 1. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeylerine ilişkin en fazla katılım gösterdikleri önermenin ($X=3,30$) ortalama ile "Kazanım 21. Atatürk'ü tanır." maddesine "Çok Farklı" şeklinde katılım gösterdikleri görülmüştür. Buradan hareketle Cumhuriyetimizin kurucusu ulu önder Atatürk'ün genç dimağlara öğretilmesinde okulöncesi eğitimin çok önemli olduğu söylenebilir. Ayrıca Kazanım 13. "Günlük yaşamda kullanılan sembolleri tanır." önermesine ($X=3,28$) ortalama ile "Çok Farklı" ve Kazanım 4. "Nesneleri sayar." önermesine ($X=3,27$) ortalama ile "Çok Farklı" düzeyinde katılım gösterdikleri görülmüştür.

İlkököl 1. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeylerine ilişkin en az katılım gösterdikleri önermenin ($X=2,72$) ortalama ile Kazanım 20. "Nesne grafiği hazırlar" maddesine "Farklı" şeklinde görüş bildirdikleri görülürken; Kazanım 14." Nesnelere örüntü oluşturur." önermesine ($X=2,72$)

$X=2,99$) ortalama ile “Farklı”, Kazanım 17.” Neden-sonuç ilişkisi kurar. ” önermesine ($X=2,98$) ortalama ile “Farklı” şeklinde görüş bildirdikleri görülmektedir.

Buradan hareketle okulöncesi eğitim alan öğrencilerle okulöncesi eğitim almayan öğrencilerin bilişsel gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri birbirinden farklı olduğu söylenebilir.

Tablo 4.2.1.2.

Okulöncesi Eğitim Almış / Almamış Öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile İlgili Kazanım ve Göstergelerin Kazanılma Düzeylerinin Farklılık Gösterip Göstermediğinin Analizi

Değişken	Kategori	n	Sıra	Sıra	U	Z	p
			Toplamı	Ortalaması			
Okulöncesi Eğitim Alma Durumu	Aldı	67	4422,50	66,01	736,50	-4,313	0,00
	Almadı	43	1682,50	39,13			
Toplam		110					

* $p<0,05$

Tablo 4.2.1.2’ye baktığımızda yapılan Mann-WhitneyU analizi sonunda Denizli ilinde resmi okullarda görev yapan ilkokul 1. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri ile okulöncesi eğitim alanlarla okulöncesi eğitim almayanlar değişkeni arasında istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur ($U= 736,50$; $p<0,05$).

Denizli ilinde resmi okullarda 1. Sınıflarda öğrenim gören öğrencilerden okulöncesi eğitim alan öğrencilerle okulöncesi eğitim almayan öğrencilerin bilişsel gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri okulöncesi eğitim alma-almama durumuna göre değişmektedir. Sıra ortalamalarına bakıldığında okulöncesi eğitim alan öğrencilerin bilişsel gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri okulöncesi eğitim almayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Buradan hareketle Denizli ilinde resmi okullarda görev yapan öğretmenlerin görüşlerine göre okulöncesi eğitim alan öğrencilerin bilişsel gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri okulöncesi eğitim almayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.2.2. 2. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi “Denizli il merkezinde görev yapan ilkökul öğretmenleri ile görüşülerek okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri;

- ✓ Cinsiyete göre anlamlı bir fark var mıdır?
- ✓ Kardeş sayısına göre anlamlı bir fark var mıdır?
- ✓ Ailenin birlikte/ayrı yaşama durumuna göre anlamlı bir fark var mıdır?
- ✓ Öğretmenlerin görev yaptığı kuruma göre anlamlı bir fark var mıdır?” biçiminde belirlenmişti.

Bu nedenle araştırma sorusuna cevap vermek için Nonparametrik bir teknik olan Mann Whitney U Testinin kullanılmasına karar verilmiştir.

Bu alt probleme cevap verebilmek amacıyla toplanan veriler analiz edilmiş ve Tablo 4.2.2.1’de gösterilen veriler elde edilmiştir.

Tablo 4.2.2.1

Okulöncesi Eğitim Almış / Almamış Öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile İlgili Kazanım ve Göstergelerin Kazanılma Düzeylerinin Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Analizi

Değişken	Kategori	n	Sıra Toplamı	Sıra			
				Ortalaması	U	Z	p
Cinsiyet	Kız	61	3804,50	62,37	1075,50	-2,523	0,01
	Erkek	49	2300,50	46,95			
Toplam		110					

* $p < 0,05$

Tablo 4.2.2.1'e baktığımızda yapılan Mann-Whitney U analizi sonunda Denizli ilinde resmi okullarda görev yapan ilkökul 1. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri ile öğrencilerin cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur ($U = 1075,50; p < 0,05$).

Denizli i ilinde resmi okullarda görev yapan ilkökul 1. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri cinsiyete göre değişmektedir. Sıra ortalamalarına bakıldığında kız öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Buradan hareketle Denizli ilinde Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri kıyaslandığında kız öğrencilerin bilişsel gelişim düzeylerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2.2.2

Okulöncesi Eğitim Almış / Almamış Öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile İlgili Kazanım ve Göstergelerin Kazanılma Düzeylerinin Öğrencilerin Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Analizi

Değişken	Kategori	n	Sıra Ortalaması	X²	p	Fark
Kardeş Sayısı	1	22	55,14	0,76	0,85	Yok
	2	46	57,00			
	3	37	55,42			
	4	5	43,90			
Toplam		110				

* $p>0,05$

Tablo 4.2.2.2'ye baktığımızda yapılan Kruskal-Wallis H analizi sonunda Denizli ilinde resmi okullarda görev yapan ilkökul 1. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri ile öğrencilerin Kardeş sayısı değişkeni arasında istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark bulunmamıştır. ($X^2= 0,76$; $p>0,05$). Denizli ilinde resmi okullarda görev yapan ilkökul 1. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri ile öğrencilerin kardeş sayısı değişkenine göre farklılık göstermemektedir.

Tablo 4.2.2.3

Okulöncesi Eğitim Almış / Almamış Öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile İlgili Kazanım ve Göstergelerin Kazanılma Düzeylerinin Öğrencilerin Ailenin Ayrı/Birlikte Yaşama Değişkenine Göre Analizi

Değişken	Kategori	n	Sıra	Sıra	U	Z	p
			Toplamı	Ortalaması			
Ailenin	Ayrı	5	323,50	64,70			
Ayrı/Birlikte					216,50	-,661	0,50
Yaşama							
Durumu	Birlikte	105	5781,50	55,06			
Toplam		110					

* $p>0,05$

Tablo 4.2.2.3'e baktığımızda yapılan Mann-Whitney U analizi sonunda Denizli ilinde resmi okullarda görev yapan ilkökul 1. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri ile öğrencilerin ailelerinin ayrı/birlikte yaşama değişkeni arasında istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark bulunmamıştır ($U= 216,50$; $p>0,05$).

Denizli i ilinde resmi okullarda görev yapan ilkökul 1. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri ailelerinin ayrı veya birlikte yaşama-olma durumuna göre değişmemektedir. Buradan hareketle Denizli ilinde Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma

düzeyleri kıyaslandığında öğrencilerin bilişsel gelişim düzeylerinin ailelerin ayrı/birlikte olma durumu herhangi bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

Tablo 4.2.2.4

Okulöncesi Eğitim Almış / Almamış Öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile İlgili Kazanım ve Göstergelerin Kazanılma Düzeylerinin Öğretmenlerin Görev Yaptığı Okul/Kurum Değişkenine Göre Analizi

Değişken	Kategori	n	Sıra		p	Fark
			Ortalaması	X ²		
Öğretmenlerin Görev Yaptığı Okul/kurum	Karahayıt İO	34	57,63	5,58	0,13	Yok
	Zaferiye Abaloğlu İO	3	91,83			
	Osman Özgür İO	16	60,50			
	Merkez İO	57	50,97			
Toplam		110				

* $p > 0,05$

Tablo 4.2.2.4'e baktığımızda yapılan Kruskal-Wallis H analizi sonunda Denizli ilinde resmi okullarda görev yapan ilkökul 1. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri ile öğretmenlerin çalıştıkları okul/kurum değişkeni arasında istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. ($X^2 = 5,58$; $p > 0,05$). Denizli ilinde resmi okullarda görev yapan ilkökul 1. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okulöncesi eğitim almış öğrenci ile

okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri ile öğrencilerin öğretmenlerinin çalıştıkları okul/kurum değişkenine göre farklılık göstermemektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TARTIŞMA ve ÖNERİLER

5.1 Tartışma

Denizli i ilinde resmi okullarda görev yapan ilkokul 1. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeylerinin incelendiği bu çalışmada çalışmaya katılan;

- ✓ Öğretmenlerin % 69,1'inin bayan; % 30,9'unun erkek öğretmen olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin cinsiyet eşitliği sağlanarak veriler analiz edilebilir.
- ✓ Öğretmenlerden; en fazla katılımcının 31 tane ile (% 28,2) 40 yaşında olduğu ve bunu 26 katılımcı ile (% 23,6) 50 yaşında olanların takip ettiği görülürken en az katılımcının ise 1 katılımcı ile (% 0,9) 48 yaşında olduğu görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerden 56 tanesinin (% 50,9) 18 yıl, 24 tanesinin (% 21,8) 37 yıldır öğretmen olduğu görülmektedir. Buradan hareketle katılımcı öğretmenlerimizin büyük bir bölümünün 18 yıldır öğretmenlik görevi yaptığı ve tecrübeli olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin yaş ve hizmet durumları daha heterojen olarak analiz edilebilir.
- ✓ Öğretmenlerden 76 tanesi (% 69,1) Lisans mezunu olduğu, 34 tanesi (% 30,9) Ön Lisans mezunu olduğu görülürken hiç Yüksek Lisans mezunu öğretmenin olmadığı görülmektedir. Öğretmenlerin büyük kısmının lisans mezunu olduğu ve genel olarak eğitim düzeyinin yüksek olduğu görülmektedir. Ancak yüksek lisans ve doktora mezunu öğretmenlerinde dahil edildiği bir çalışma ve analiz daha objektif sonuçlara ulaştırabilir.

- ✓ Öğretmenlerden 57 tanesi (% 51,8) Merkez İlkokulunda, 34 tanesi (% 30,9) Karahayıt ilkokulunda, 16 tanesi (% 14,5) Osman Özgür İlkokulunda çalışırken en az katılımın ise 3 öğretmenle (%2,7) Zaferiye Abalıoğlu İlkokulunda öğretmen olduğu görülmektedir. Araştırmada okul seçimi sosyo-ekonomik, kültürel etkenlerin belirleyiciliğini doğru olarak yansıtmakta olduğu düşünülmektedir. Bu çalışma diğer Denizli'nin diğer ilçelerinde ve diğer illerde de yapılarak genelleştirilebilir.
- ✓ Öğretmenlerden en fazla katılımcının 46 tanesi (% 41,8) 1997 yılında mezun olduğu, 24'er tanesi (% 21,8) 1978 ve 1989 yıllarında mezun olanların oluşturduğu ve en az katılımın ise 1 tane ile (% 0,9) 1992 yılında mezun olduğu görülmektedir. Yeni mezun öğretmenlerin de katılımın sağlanması araştırmanın sonuçları açısından çok önemi olacağı düşünülmektedir.
- ✓ Öğrencilerden 67 tanesi (% 60,9) “okulöncesi eğitim almış”, 43 tanesi (% 39,1) “okulöncesi eğitim almamış” şeklinde görülmektedir. Katılımcı öğrencilerin çoğunluğunun okulöncesi eğitim alan öğrencilerden oluştuğu görülmektedir. Buradan okulöncesi eğitime olan ilginin fazla olduğu da söylenebilir.
- ✓ Öğrencilerden 61 tanesinin (% 55,5) kız; 49 tanesinin (% 44,5) erkek öğrenci olduğu görülmektedir. Buna göre katılımcı öğrencilerden kız öğrencilerin erkek öğrencilerin fazla olduğu görülmektedir.
- ✓ Öğrencilerden; en fazla katılımcının 46 öğrenci ile (% 41,8) 2 kardeşi olduğu ve bunu 37 katılımcı öğrenci ile (% 33,6) 3 kardeşi olanların takip ettiği görülürken en az katılımcı öğrencinin ise 5 katılımcı öğrenci ile (% 4,5) 4 kardeşi olduğu görülmüştür. Ailelerde çocuk sayısının çok fazla olmaması sosyo-kültürel ve ekonomik göstergelerin yüksekliğiyle ilişkili olduğu düşünülmektedir.

- ✓ Öğrencilerden 44 tanesinin (% 40,0) 1. çocuk, 40 tanesinin (% 36,4) 2. çocuk, 24 tanesinin (% 21,8) 3. çocuk ve 2 tanesinin (% 1,8) 4.çocuk olduğu görülmektedir. Buradan hareketle katılımcı öğrencilerimizin büyük bir bölümünün 1. ve 2. Çocuk oldukları görülmektedir.
- ✓ Öğrencilerden 35 tanesinin (% 31,8) Anne: ev hanımı; baba: aşçı-esnaf, 29 tanesinin (% 26,4) Anne: ev hanımı; baba: çiftçi-serbest çalışan, 14 tanesinin (% 12,7) Anne: işçi; baba: işçi ve 10 tanesinin (% 9,1) Anne: ev hanımı; baba: turizmci olarak çalıştığı görülmektedir. Ayrıca 5 tanesinin (% 4,5) Anne: öğretmen; baba: öğretmen, 4 tanesinin (% 3,6) Anne: ev hanımı; baba: güvenlikçi, 2'şer tanesinin (% 1,8) Anne: ev hanımı; baba: öğretmen ve Anne: ev hanımı; baba: mühendis, 1'er kişi ise (% 0,9) Anne: esnaf; baba: muhasebeci, Anne: ev hanımı; baba: zabıta, Anne: ev hanımı; baba: polis, Anne: ev hanımı; baba: imam olarak meslek sahibi olduğu görülmektedir. Diğer meslek sahiplerini de içeren çalışma yapılabilir.
- ✓ Araştırmaya katılan öğrencilerin anne baba çalışma durumu % 85,5'inin "çalışıyor"; % 14,5'inin "çalışmıyor" şeklinde olduğu görülmektedir. Buna göre anne baba çalışma durumu büyük oranda çalışmakta olduğu görülmektedir.
- ✓ Araştırmaya katılan öğrencilerin anne baba özel durum dağılımına bakıldığında % 4,5'inin ayrı; % 95,5'inin birlikte olduğu görülmektedir. Buna göre katılımcı öğrencilerin ailelerinin büyük bir kısmının beraber-birlikte olduğu görülmektedir. Denizli gibi sanayileşmiş ve boşanma oranlarının artmakta olduğu bir ilde bu durum sevindiricidir ancak bu kriterin eşit dağılımlı olduğu bir çalışma yapılabilir.
- ✓ Araştırmaya katılan öğrencilerin % 44,5'inin kendisine ait odasının olduğu; % 55,5'inin kendisine ait odasının olmadığı görülmektedir. Buna göre katılımcı

öğrencilerden kendisine ait odası olan öğrencilerin kendisine ait odası olmayanlardan fazla olduğu görülmektedir.

- ✓ İlkokul 1. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeylerine ilişkin en az katılım gösterdikleri önermenin ($X=2,72$) ortalama ile “Kazanım 20. Nesne grafiği hazırlar” maddesine “Farklı” şeklinde görüş bildirdikleri görülürken; ilkokul 1. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeylerine ilişkin en fazla katılım gösterdikleri önermenin ise ($X=3,30$) ortalama ile “Kazanım 21. Atatürk’ü tanır.” maddesine “Çok Farklı” şeklinde katılım gösterdikleri görülmüştür. Buradan hareketle Cumhuriyetimizin kurucusu ulu önder Atatürk’ün genç dimağlara öğretilmesinde okulöncesi eğitimin çok önemli olduğu söylenebilir. Bunun dışında;
- ✓ “Kazanım 1. Nesne/durum/olaya dikkatini verir. ” “Kazanım 2. Nesne / durum/ olayla ilgili tahminde bulunur. ” “Kazanım 3. Algıladıklarını hatırlar.” Önermelerine “Farklı” şeklinde görüş bildirilmiştir.
- ✓ “Kazanım 4. Nesneleri sayar.” önermesine “Çok Farklı” şeklinde görüş bildirilmiştir. Okulöncesi eğitimin matematik alt yapısının oluşmasında öneminin büyük olduğu söylenebilir.
- ✓ “Kazanım 5. Nesne ya da varlıkları gözlemler. ”, “Kazanım 6. Nesne ya da varlıkları özelliklerine göre eşleştirir. ”, “Kazanım 7. Nesne ya da varlıkları özelliklerine göre gruplar. ”, “Kazanım 8. Nesne ya da varlıkların özelliklerini karşılaştırır. ”, “Kazanım 9. Nesne ya da varlıkları özelliklerine göre sıralar. ”, “Kazanım 10. Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular. ”, “Kazanım 11.

Nesneleri ölçer. ”, “Kazanım 12. Geometrik şekilleri tanır. ” önermelerine “Farklı” şeklinde görüş bildirilmiştir.

- ✓ “Kazanım 13. Günlük yaşamda kullanılan sembolleri tanır. ” önermesine “Çok Farklı” şeklinde görüş bildirilmiştir.
- ✓ “Kazanım 14. Nesnelere örüntü oluşturur.”, “Kazanım 15. Parça-bütün ilişkisini kavrar.”, “Kazanım 16. Nesnelere kullanarak basit toplama ve çıkarma işlemlerini yapar. ”, “Kazanım 17. Neden-sonuç ilişkisi kurar. ”, “Kazanım 18. Zamanla ilgili kavramları açıklar. ”, “Kazanım 19. Problem durumlarına çözüm üretir. ”, “Kazanım 20. Nesne grafiği hazırlar. ” önermelerine “Farklı” şeklinde görüş bildirilmiştir.
- ✓ “Kazanım 21. Atatürk’ü tanır. ”, “Kazanım 22. Atatürk’ün Türk toplumu için önemini açıklar. ” önermelerine “Çok Farklı” şeklinde görüş ve gözlem tespit edilmiştir.
- ✓ Genel olarak toplam öğrencilerden okulöncesi eğitim alanlarla okulöncesi eğitim almayanların Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeylerinin ise “Farklı” olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle okulöncesi eğitim alan öğrencilerle okulöncesi eğitim almayan öğrencilerin bilişsel gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri birbirinden farklıdır. Bu fark okulöncesi eğitim alanların lehine olup bilişsel gelişim ile ilgili kazanım ve göstergeler okulöncesi eğitim almayanlardan daha yüksek bulunmuştur.
- ✓ Denizli ilinde resmi okullarda görev yapan ilköğretim 1. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri ile okulöncesi eğitim alanlarla okulöncesi eğitim almayanlar değişkeni arasında istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur ve fark

okulöncesi eğitim alan öğrencilerin lehinedir. Denizli ilinde resmi okullarda görev yapan öğretmenlerin görüşlerine göre okulöncesi eğitim alan öğrencilerin bilişsel gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri okulöncesi eğitim almayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Denizli ilinde resmi okullarda görev yapan ilkökul 1. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri ile öğrencilerin cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur. Denizli ilinde Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri kıyaslandığında kız öğrencilerin bilişsel gelişim düzeylerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmektedir.

- ✓ Denizli ilinde resmi okullarda görev yapan ilkökul 1. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri ile öğrencilerin Kardeş sayısı değişkeni arasında istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark bulunmamıştır. Dolayısıyla öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri ile öğrencilerin kardeş sayısı değişkenine göre farklılık göstermemektedir.
- ✓ Denizli ilinde resmi okullarda görev yapan ilkökul 1. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri ile öğrencilerin ailelerinin ayrı/birlikte yaşama değişkeni arasında istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark bulunmamıştır.
- ✓ Denizli i ilinde resmi okullarda görev yapan ilkökul 1. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış

öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri ailelerinin ayrı veya birlikte yaşama-olma durumuna göre değişmemektedir.

Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri kıyaslandığında öğrencilerin bilişsel gelişim düzeylerinin ailelerin ayrı/birlikte olma durumu herhangi bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

- ✓ Denizli ilinde resmi okullarda görev yapan ilköğretim 1. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri ile öğretmenlerin çalıştıkları okul/kurum değişkeni arasında istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Dolayısıyla öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri ile öğrencilerin öğretmenlerinin çalıştıkları okul/kurum değişkenine göre farklılık göstermemekte olduğu söylenebilir.

5.2. Öneriler

Denizli ilinde resmi okullarda görev yapan ilköğretim 1. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeylerinin incelendiği bu çalışmada Denizli ilinin diğer ilçelerinde de okulöncesi eğitim almış öğrenci ile okulöncesi eğitim almamış öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeyleri incelenebilir.

Okulöncesi çağ nüfusu öğrencilerinin ve ailelerinin hayata ve geleceğe dair beklentileri araştırılarak beklentileri ve doyumunu arttırmaya yönelik etkinlikler arttırılabilir.

Çalışmamızda okulöncesi eğitimin öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerin kazanılma düzeylerini arttırdığı görülmektedir. Çağ nüfusun tamamının okullaşmasını sağlamaya yönelik etkinlikler arttırılabilir.

Okullarda okul/kurumların kurumsal bir kimliği ve örgüt kültürü oluşturması öğrencilerin aidiyet duygusunu arttırma ve pekiştirmede ayrıca okullaşmada olumlu etkiler oluşturarak çok etkili olabilir.

KAYNAKÇA

- Akman, B. (2003). 6 yaş çocuklarının bilim süreçlerini kullanma yetenekleri, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 24, 11-14
- Aktaş, Arnas, Y. (2002), *Okulöncesi Dönemde Fen Eğitiminin Amaçları*, Ankara: Kök Yayıncılık
- Aktaş Arnas, Y.,Günay Bilaloğlu, R. ve Aslan D.(2007), *Okul Öncesi Dönemde Fen Eğitimi*, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Ayvacı, H. Ş., Devecioğlu, Y. ve Yiğit, N. (2002), *Okulöncesi Öğretmenlerin Fen ve Doğa Etkinliklerindeki Yeterliliklerinin Belirlenmesi*, V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitim Kongresi, Ankara
- Başal, H. A. (2003). *Okulöncesi Eğitiminde Uygulamalı Çevre Eğitimi. Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar.* (Yayıma Hazırlayan; Müzeyyen Sevinç) 366-375. İstanbul; Morpa Kültür Yayınları.
- Çağlak, S. (1999). *Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 5-6 Yaş Çocukların Beden Eğitimi Etkinlikleri Yoluyla Kavram (Enerji) Öğretimi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okulöncesi Eğitimi Bilim Dalı, İstanbul
- Çağlar, A. (1991). *Okulöncesi Dönemde Fen Eğitimi Kaynağı Olarak Evler ve Okulöncesi Eğitim Kurumları. 7. Ya-Pa Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri*, Eskişehir, Seminer Kitabı, Ya-Pa Yayınları, İstanbul.
- Çimen, S. (1999), *Okulöncesi Eğitimde Analoji*, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Çocuk Gelişimi ve Eğitimi. (2002,7 Haziran aralık) Çocuk gelişimi ve eğitimi dergisi 6,
s.1-6

Demiriz, S. (2001). *Okulöncesi eğitim kurumlarındaki fen ve doğa etkinlikleri ile ilgili uygulamaların belirlenmesi*, IV. Fen Bilimleri Eğitimi Kongresi 2000, Bildiriler, Ankara

Demiriz, Serap ve İlkey Ulutaş (2000), *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Fen ve Doğa Etkinlikleri ile İlgili Uygulamaların Belirlenmesi*, IV. Fen Bilimleri Eğitimi Kongresi, Ankara

Dere, Hale ve Esra Ömeroğlu (2001), *Okul öncesi Dönemde Fen Doğa Matematik Çalışmaları*, Ankara: Anı Yayıncılık

Güler, D., Bıkmaz, F. H.,(2002) *Ana Sınıflarda Fen Etkinliklerinin Gerçekleştirilmesine İlişkin Öğretmen Görüşleri*, Eğitim Bilimleri ve Uygulama

Gürdal, A., Çağlar, A., Şahin, F., Ökçün, F. ve Macaroğlu, E. (1993). *Okul Öncesi Dönemle İlgili Fen Faaliyetlerine Örnekler*. 9. Ya-Pa Okul öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri Ankara, Seminer Kitabı, Ya-Pa Yayınları, İstanbul.

İflazoğlu, A. (2000). *Temel eğitim beşinci sınıf fen bilgisi dersinde kubaşık öğrenme etkinliklerinin kullanımı ve uygulama sonuçları*. IV. Fen Bilimleri Eğitimi Kongresi Bildirileri (s 162-168). Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

Karasar, N. (2006), *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayınları.

Macaroğlu Akgül, E. (2004), *Fen ve Doğa Etkinlikleri*, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

4. Milli Eğitim Şurası (1993), Raporlar, Görüşmeler, Kararlar, 27-29 Eylül, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

- Oğuzkan, Ş., Demiral, Ö. Ve Tür G. (1999), *Okulöncesinde Yaratıcı Çocuk Etkinlikleri*, İstanbul: Ya- Pa Yayınları.
- Poyraz, H., Dere, H. (2001). *Okulöncesi Eğitiminin İlke ve Yöntemleri*, Ankara; Anı Yayıncılık.
- Senemoğlu, N. (1997), *Gelişim Öğrenme ve Öğretim, Kuramdan Uygulamaya*, Ankara: Spot Yayıncılık
- Şahin, F. (1996), *Okulöncesi öğretmenlerinin fen kavramlarının öğretiminde kullandıkları metotların tespiti*, II. Ulusal Eğitim Sempozyumu Bildirileri, Ağustos, İstanbul
- Şahin, F. (1998), *Okulöncesinde fen bilgisi öğretimi*, İstanbul: Beta Bas. Yay. Dağı. A.Ş.
- Şahin, F. (2000), *Okulöncesinde Fen Bilgisi Öğretimi ve Aktivite Örnekleri*, İstanbul: Ya- Pa Yayınları.
- Telli, A., ve diğer. (2004), İlköğretim 7. Sınıflarda Basit Makineler Konusunun Öğretiminde Laboratuar Yönteminin Öğrenci Başarısına Etkisinin Araştırılması, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 24, Sayı 3
- Tuğrul, B. (1993). *Okulöncesi Dönemde Etkin Öğretmen Modeli*, 9. Ya- Pa Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, Ankara, Seminer Kitabı, 295. İstanbul; Ya- Pa Yayınları.
- Ulcay, S. (1989). *Okul öncesi Eğitimde Fen Bilgisi Programları*, 6. Ya-Pa Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri İstanbul, Seminer Kitabı, Ya-Pa Yayınları, İstanbul.

Üstünođlu, Ü. (1990), “Okulöncesi öğretmenlerinin uzaktan öğretim yöntemiyle yetiştirilmesine yönelik program modeli, *Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1).

Yaşar, Ş. (1993). *Okul öncesi eğitim öğrencilerinde fene yönelik duyuşsal özellikler*, 9. Ya- Pa Okul Öncesi Eğitim ve Yayg. Semineri, Ankara.

EKLER

Ek-1

ÖĞRETMEN KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Cinsiyet: Bayan ( ) Erkek ( )
2. Yaş : ..... yıl
3. Kıdem : ..... yıl
4. Eğitim Durumu : ön lisans ( ) Lisans ( ) Yüksek Lisans ( )
5. Okul Türü: .....
6. En Son Mezun Olduğunuz Okuldan Mezun Olma Yılı : .....

ÖĞRENCİ KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Okul Öncesi Eğitim Alma Durumu Aldı ( ) Almadı ( )
2. Cinsiyet: Kız ( ) Erkek ( )
3. Kardeş Sayısı : .....
4. Kaçınıcı Çocuk : .....
5. Anne Meslek : .....Baba Meslek .....
6. Anne Baba : Çalışıyor ( ) Çalışmıyor ( )
7. Anne Baba : Ayrı ( ) Birlikte ( )
8. Kendine ait Odası varmı : var ( ) yok ( )

NO	BİLİŞSEL GELİŞİMLE İLGİLİ KAZANIMLAR, GÖSTERGELERİ VE AÇIKLAMALARI	Puan	Puan	Puan	Puan
		1	2	3	4
1	<p>Kazanım 1. Nesne/durum/olaya dikkatini verir. (Göstergeleri: Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır. Dikkatini çeken nesne/durum/olaya yönelik sorular sorar. Dikkatini çeken nesne/durum/olayı ayrıntılarıyla açıklar.) Açıklamaları: Çocukların dikkat süreleri kısadır ve bireysel olarak farklılık gösterir.</p>				
2	<p>Kazanım 2. Nesne/durum/olayla ilgili tahminde bulunur. (Göstergeleri: Nesne/durum/olayın ipuçlarını söyler. İpuçlarını birleştirerek tahminini söyler. Gerçek durumu inceler. Tahmini ile gerçek durumu karşılaştırır.) Açıklamaları: Çocuğun çevresinde gelişen çeşitli durum ve olayları inceleyerek ipuçlarının farkına varması, bunları bir araya getirerek süreç/durumla ilgili tahminde bulunması beklenir.</p>				
3	<p>Kazanım 3. Algıladıklarını hatırlar. (Göstergeleri: Nesne/durum/olayı bir süre sonra yeniden söyler. Hatırladıklarını yeni durumlarda kullanır.) Açıklamaları: Çocuğun deneyimlediklerini hatırlayıp ifade etmesi için gerekli öğrenme ortam ve durumları oluşturulmalıdır.</p>				
4	<p>Kazanım 4. Nesnelere sayar. (Göstergeleri: İleriye/geriye doğru birer birer ritmik sayar. Belirtilen sayı kadar nesneyi gösterir. Saydığı nesnelere kaç tane</p>				

	<p><i>olduğunu söyler. Sıra bildiren sayıyı söyler. 10'a kadar olan sayılar içerisinde bir sayıdan önce ve sonra gelen sayıyı söyler.)</i>Açıklamaları: Çocuktan belli sayıdaki nesne grubunu parmaklarıyla dokunarak saydıktan sonra son söylediği sayının nesne grubunun toplam sayısını gösterdiğini fark etmesi beklenir</p>				
5	<p>Kazanım 5. Nesne ya da varlıkları gözlemler. <i>(Göstergeleri: Nesne/varlığın adını, rengini, şeklini, büyüklüğünü, uzunluğunu, dokusunu, sesini, kokusunu, yapıldığı malzemeyi, tadını, miktarını ve kullanım amaçlarını söyler.)</i> <i>Açıklamaları:</i> (pürüzlü, kaygan, sert, yumuşak) koku, ses (yüksek-alçak, kalın-ince sesler), yapıldığı malzeme (plastik, tahta, kumaş vb.</p>				
6	<p>Kazanım 6. Nesne ya da varlıkları özelliklerine göre eşleştirir. <i>(Göstergeleri: Nesne/varlıkları birebir eşleştirir. Nesne/varlıkları rengine, şekline, büyüklüğüne, uzunluğuna, dokusuna, sesine, yapıldığı malzemeye, tadına, kokusuna, miktarına ve kullanım amaçlarına göre ayırt eder, eşleştirir. Eş nesne/varlıkları gösterir.)</i> <i>Açıklamaları:</i> Etkinliklerde öğretmenlerin “eş” ve “eşit” kavramlarını karıştırmamaya özen göstermesi gerekir.</p>				
7	<p>Kazanım 7. Nesne ya da varlıkları özelliklerine göre gruplar. <i>(Göstergeleri: Nesne/varlıkları rengine,</i></p>				

	<p><i>şekline, büyüklüğüne, uzunluğuna, dokusuna, sesine, yapıldığı malzemeye, tadına, kokusuna, miktarına ve kullanım amaçlarına göre gruplar.)</i></p> <p><i>Açıklamaları: Çocuktan iki ya da daha fazla nesne ya da varlığı renk, şekil, büyüklük, uzunluk, doku, tat, koku, ağırlık, ses (doğal sesler, müzikal sesler), miktar (az-çok; en az-en çok; birkaç) ve kullanım amaçları (mutfakta kullanılanlar, temizlik için kullanılanlar vb.) gibi özelliklerine göre gruplaması beklenir.</i></p>				
8	<p>Kazanım 8. Nesne ya da varlıkların özelliklerini karşılaştırır. (<i>Göstergeleri: Nesne/varlıkların rengini, şeklini, büyüklüğünü, uzunluğunu, dokusunu, sesini, kokusunu, yapıldığı malzemeyi, tadını, miktarını ve kullanım amaçlarını ayırt eder, karşılaştırır.</i>)</p> <p><i>Açıklamaları: Çocukların iki ya da daha fazla nesne ya da varlığın renk, şekil, büyüklük, uzunluk, doku, ağırlık, ses, miktar ve yapıldığı malzeme (plastik, ahşap, kumaş vb.).</i></p>				
9	<p>Kazanım 9. Nesne ya da varlıkları özelliklerine göre sıralar. (<i>Göstergeleri: Nesne/varlıkları uzunluklarına, büyüklüklerine, miktarlarına, ağırlıklarına, renk tonlarına göre sıralar.</i>)</p> <p><i>Açıklamaları: Sıralama karşılaştırma yapabilmeyi</i></p>				

	gerektirir..				
10	<p>Kazanım 10. Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular. (Göstergeleri: Nesnenin mekândaki konumunu söyler. Yönergeye uygun olarak nesneyi doğru yere yerleştirir. Mekânda konum alır. Harita ve krokiyi kullanır.)</p> <p>Açıklamaları: Mekânda konum ile ilgili yönergeler; yön, yakın, uzak, altında, üstünde, önünde, arkasında, yanında gibi kavramları içermelidir.</p>				
11	<p>Kazanım 11. Nesneleri ölçer. (Göstergeleri: Ölçme sonucunu tahmin eder. Standart olmayan birimlerle ölçer. Ölçme sonucunu söyler. Ölçme sonuçlarını tahmin ettiği sonuçlarla karşılaştırır. Standart ölçme araçlarını söyler.)</p> <p>Açıklamaları: Standart olmayan ölçme birimi olarak kalem, pipet, kürdan, silgi, lego, kitap, kâğıt gibi malzemelerle parmak, karış, kulaç, adım, ayak gibi doğal ölçme birimleri kullanılmalıdır</p>				
12	<p>Kazanım 12. Geometrik şekilleri tanır. (Göstergeleri: Gösterilen geometrik şeklin ismini söyler. Geometrik şekillerin özelliklerini söyler. Geometrik şekillere benzeyen nesnelere gösterir.)</p> <p>Açıklamaları: Düzenlenecek etkinlikler sırasında</p>				

	öğretmenlerin daire ve çember terimlerini doğru kullanmaya özen göstermeleri gerekmektedir.				
13	<p>Kazanım 13. Günlük yaşamda kullanılan sembolleri tanıır. (Göstergeleri: Verilen açıklamaya uygun sembolü gösterir. Gösterilen sembolün anlamını söyler.)</p> <p><i>Açıklamaları:</i> Bu kazanımda sözü edilen semboller; trafik, tehlike, WC, geri dönüşüm, yön okları gibi işaretlerdir.</p>				
14	<p>Kazanım 14. Nesnelere örüntü oluşturur.</p> <p>(Göstergeleri: Modele bakarak nesnelere örüntü oluşturur. En çok üç öğeden oluşan örüntüdeki kuralı söyler. Bir örüntüde eksik bırakılan öğeyi söyler, tamamlar. Nesnelere özgün bir örüntü oluşturur.)</p> <p><i>Açıklamaları:</i> Nesnelere belli bir düzen içinde yerleşmiş durumları örüntüye örnektir.</p>				
15	<p>Kazanım 15. Parça-bütün ilişkisini kavrar.</p> <p>(Göstergeleri: Bir bütünü parçalarını söyler. Bütün ve yarım gösterir. Bir bütünü parçalara böler. Parçaları birleştirerek bütün elde eder.)</p> <p><i>Açıklamaları:</i> Yapbozlar, insan vücudu ve yüzü, hayvanlar, yiyecekler ve çocukların günlük hayatta sıklıkla kullandığı gerçek nesnelere ve oyuncaklar parça bütün ilişkisinin kavranmasında yararlanılabilir.</p>				
16	<p>Kazanım 16. Nesnelere kullanarak basit toplama ve çıkarma işlemlerini yapar. (Göstergeleri: Nesne</p>				

	<p><i>grubuna belirtilen sayı kadar nesne ekler. Nesne grubundan belirtilen sayı kadar nesneyi ayırır.)</i></p> <p><i>Açıklamaları: 10'a kadar toplama ve çıkarma işlemleri yalnızca nesnelere kullanılarak yaptırılmalıdır</i></p>				
17	<p>Kazanım 17. Neden-sonuç ilişkisi kurar.</p> <p><i>(Göstergeleri: Bir olayın olası nedenlerini söyler. Bir olayın olası sonuçlarını söyler.)</i></p> <p><i>Açıklamaları: Çocuğa açık uçlu sorular sorularak herhangi bir olay ya da durumun sonucu hakkında düşüncelerini belirtmesi beklenir.</i></p>				
18	<p>Kazanım 18. Zamanla ilgili kavramları açıklar.</p> <p><i>(Göstergeleri: Olayları oluş zamanına göre sıralar. Zaman ile ilgili kavramları anlamına uygun şekilde açıklar. Zaman bildiren araçların işlevlerini açıklar.)</i></p> <p><i>Açıklamaları: Çocuklar için zaman kavramı soyuttur..</i></p>				
19	<p>Kazanım 19. Problem durumlarına çözüm üretir.</p> <p><i>(Göstergeleri: Problemi söyler. Probleme çeşitli çözüm yolları önerir. Çözüm yollarından birini seçer. Seçtiği çözüm yolunun gerekçesini söyler. Seçtiği çözüm yolunu dener. Çözüme ulaşamadığı zaman yeni bir çözüm yolu seçer. Probleme yaratıcı çözüm yolları önerir.)</i></p> <p><i>Açıklamaları: Çocukların günlük yaşantıları içinde karşılaştıkları anlık problemler üzerinde fikirler geliştirmeleri beklenebilir.</i></p>				

20	<p>Kazanım 20. Nesne grafiği hazırlar. (Göstermeleri: Nesneleri kullanarak grafik oluşturur. Nesneleri sembollerle göstererek grafik oluşturur. Grafiği oluşturan nesneleri ya da sembollerini sayar. Grafiği inceleyerek sonuçları açıklar.)</p> <p>Açıklamaları: Grafik çalışmalarını için başlangıçta somut nesnelere kullanılmalıdır. Sınıftaki kalemler/Legolar/mandallar vb.</p>				
21	<p>Kazanım 21. Atatürk'ü tanıır. (Göstermeleri: Atatürk'ün hayatıyla ilgili belli başlı olguları söyler. Atatürk'ün kişisel özelliklerini söyler.)Açıklamaları: Bu kazanımın ele alınacağı etkinlikler sırasında çocukların yaşları dikkate alınarak basit temel bilgilere yer verilmelidir..</p>				
22	<p>Kazanım 22. Atatürk'ün Türk toplumu için önemini açıklar. (Göstermeleri: Atatürk'ün değerli bir insan olduğunu söyler. Atatürk'ün getirdiği yenilikleri söyler. Atatürk'ün getirdiği yeniliklerin önemini söyler.)</p> <p>Açıklamaları: Çocukların yaşları dikkate alınarak Türk Alfabetesi, kılık-kıyafet ve ölçü birimleri konusunda yapılan yeniliklerin Türk toplumu açısından önemine ilişkin farkındalık kazandırılmaya çalışılmalıdır.</p>				

Özgeçmiş

Kişisel Bilgiler	
Adı	Cennet
Soyadı	ERSÖZ
Doğum Yeri ve Tarihi	Denizli-1976
Uyruğu	T.C.
İletişim Adresi ve Telefonu	
Eğitim	
İlkokul	Develi İlkokulu
Ortaokul ve Lise	Akköy Ortaokulu ve Vali Vefki Ertür Kız Meslek Lisesi
Yükseköğretim (Lisans)	Anadolu Üniversitesi
Yabancı Dil	
Yabancı Dil Adı – SINAV ADI – Sınavın Yapıldığı ay ve yıl	
Varsa Mesleki Deneyim	
Yıllar	Mesleki Deneyim
1995-1999	Yumurcak Çocukeyi okulöncesi öğretmeni

1999-2001	Gözlem Özel Eğitim Ve Reabilitasyon Merkezi öğretmeni
2001-2004	Garipköy Mehmet Poran İlkokulu okulöncesi öğretmeni
2004-2009	Akköy Merkez İlkokulu okulöncesi öğretmeni
2009-2011	Yüce-tepe ilköğretim okulu okulöncesi öğretmeni
2011	Tevfik Fikret Kaya ilköğretim Okulu Okul Öncesi Öğretmeni
2011-2012	Akköy Anaokulu Kurucu Müdürü
2012-2013	Akköy Anaokulu Müdür Vekili
2013-2015	Pamukkale Anaokulu Müdür Vekili
2015	.....müdür Yardımcısı